

KÁLVINISTA SZEMLE

A SZLOVÁKIAI REFORMÁTUS KERESZTYÉN EGYHÁZ
HIVATALOS LAPJA

LXXXIX. évfolyam

5. szám

Komárom, 2018. május

Ára 35 cent

GONDOLATOK HÚSVÉT UTÁN

A húsvéti ünnepeket már magunk mögött tudhatjuk. Kéves dolog emlékeztet arra, hogy volt egyáltalán. Gyermekes családoknál leginkább az összegyűjtött (vagy ki nem osztott) csokitojások és nyulak példás rendbe állított csapata a vitrinben. Édes és csillogó társaság, melynek létszáma napról napra fogy, ahogy az ünnepi hangulat is átadja a helyét szívünkben a hétköznapi valóság újabb kihívásainak. Az élet teljesen visszatér a megszokott kerékvágásba, mintha egyáltalán nem is történt volna semmi.

Hát valóban ennyi lett volna? A bibliai történetek felelevenítése, jobb esetben úrvacsoravétel is, illetve találkozás a rokonokkal és egy kis hagyományörzés? Egyébként pedig minden a régi? Öröm és gondtalanság érzése egy kis időre, aztán pedig visszatérés a „valódi életbe”?

Valami hasonlót tapasztalhattak meg Jézus tanítványai is a Feltámadással való találkozás után. Előbb örömteli, ünnepi hangulatot Jézus feltámadása miatt, majd később pedig visszaesést a régi megszokott életbe. Amikor Jézus először megjelent közöttük, akkor valóban kimondhatatlan örömet éltek át a halottnak hitt Úr láttán, de az ünnepi hangulat itt sem tartott sokáig. Nem sokkal a Feltámadással való közös találkozást követően Péter így szólt tanítványtársaihoz: „*Elmegyek halászni.*» *Ők erre ezt mondták: »Mi is elmegyünk veled.»* (Jn 21,3a). Mindannyian így is tettek. Visszatértek a régi, jól bevált életvitelhez, mint ha a Jézussal eltöltött három év egy szép emlék lett volna csupán, amit jólesik néha feleleveníteni, de egyébként nem sok gyakorlati haszna van.

Talán arra gondoltak, hogy jó volt részt venni ebben a Jézus-mozgalomban. Jó volt vándorolni egy olyan Valaki oldalán, Aki képes volt különleges dolgok megcselekvésére, akinek a szavaiból is megmagyarázhatatlan erő és hatalom sugárzott

– de ennek sajnos vége. Mert, ahogy mondani szokás, minden jó dolognak vége szakad egyszer. Ezért jobb is lesz szép lassan elfelejteni azt a sok nehezen érthető tanítást az Isten országáról, és jobb lesz visszatérni a régi foglalkozáshoz, a megszokott életvitelhez.

Talán valami hasonló gondolatok kavargtak Péter és a többi tanítvány fejében. De miután a tanítványok úgy döntöttek, hogy elmennek halászni (egész éjszaka fáradoztak, mégsem fogtak semmit), a feltámadott Jézus reggel újból meglátogatta őket. A látogatás egyik legfontosabb célja pedig az emlékeztetés volt. Emlékeztetés arra, hogy az Ő választottjainak nem a halászathoz kell visszatérni, hanem az emberhalászatot kell végre elkezdni. Jézus halálával és feltámadásával ugyanis a tanítványok feladata nem befejeződött, hanem valójában akkor kezdődött el.

Húsvét után az élet valóban nagyon hamar vissza tud térni a régi kerékvágásba. Az ige viszont mégis arra a felismerésre akar elvezetni, hogy aki az ünnep lényegét már legalább egyszer átérezte, s ezzel együtt eljutott arra a felismerésre, hogy az Úr Jézus értünk jött el a földre, értünk szenvedett a kereszten, értünk halt meg és támadt fel, annak az ünnepi hangulat a húsvét elmúltával is megmarad a szívében. Hiszen Jézus épp azért jött, hogy az örömünk teljes legyen (Jn 15,11), s ne csak néhány napig, vagy egy hétvégére tartson ki.

Ugyanakkor a megváltás miatt érzett kitartó öröm teendőkké is felruhá. A feladat ma is ugyanaz, mint volt közvetlenül az Úr Jézus feltámadása után: Jézus követőinek emberhalászként kell válniuk. Olyan hűséges, kitartó Krisztus-követőkké, akik képesek bizonyosságot tenni arról az isteni kegyelemről, amit Jézus által a Teremtő eltervezett és be is teljesített ebben a világban.

Abaházi Zsolt

Nélküled csak könyv a Bibliánk:
 Talán szebb, különb, mint sok másik,
 De Igévé tüzedtől válik.
 Nélküled Jézus ember volt csak
 És holtak maradnak a holtak,
 De ha tüzed betölthet minket,
 Megvilágítja értelmiünket,
 Látjuk Benne a Fiú Istent.
 Ki értünk odaadott mindent,
 S legyőzve halált, bűnt és átkot,
 Megváltotta a holt világot,
 Hogy aki Megváltónak vallja,
 Vele éljen, Ő úgy akarja.
 S mi boldog tanúk, valljuk, éljük,
 Mert üzenetét már jól értjük...
 Jöjj, Szentlélek, áradj ki reánk!

FORDÍTÓ

Paraklétoz. Magyarul azt jelenti: vigasztaló

A Biblia eredeti görög szövegében a paraklétoz jelentése ez: maga mellé ülteti egy bensőséges, bizalmas beszélgetésre, megvigasztal valakit, amikor szomorúságban vagy bánatban van. Az Úr Jézus így nevezte meg az eljövő Szentlelket, utalva egyik tevékenységére: Vigasztaló. Van azonban egy másik kifejezése is latinul, ez pedig így hangzik: Advocatus, ami inkább Szószólót, vagy Pártfogót, Védőügyvédet jelent. A régi bibliai fordítás a Vigasztalóról beszélt, de az új fordítás már a Pártfogót részesíti előnyben. Végeredményben mind a kettő kifejezi az eredeti szöveg jelentését. János evangéliuma tesz említést először a Pártfogóról, mégpedig úgy, hogy: „...kérni fogom az Atyát, és másik Pártfogót ad nektek, hogy veletek maradjon mindörökké” (14,16); továbbá: „A Pártfogó pedig, a Szentlélek, akit az én nevemben küld az Atya, ő tanít majd meg titeket mindenre, és eszetekbe juttat mindent, amit én mondtam nektek” (14,26).

Eredeti természetünk nem a jókedv és a szüntelen mosolygás, hanem a szomorúság. Igyekszünk ezt az állapotunkat megváltoztatni, mindent elkövetünk, akár trágárnál trágárabb tréfákat is gyártunk (ezzel persze beszédünket tesszük tisztátalanná) a nagyobb siker érdekében – de így sem sikerül. Keresztesük azt, amit már régen elveszítettünk. Hogyan vigasztal a Szentlélek? Hát úgy, hogy tanít. Mindenre, amire szüksége van egy megszorodott embernek. A mi Urunk azért jött, hogy bennünket tanítson: „Amikor Jézus kiszállt, és meglátta a nagy sokaságot, megsánta őket, mert olya-

nok voltak, mint a pásztor nélkül való juhok, és kezdte őket sok mindenre tanítani” (Mk 6,34). Vagy egy másik idézet Mátétól: „tanuljátok meg tőlem, hogy szelíd vagyok és alázatos szívű, és megnyugvást találtok lelketeknek”. Nos, van hát mit tanulni a mi Urunktól! Még a szelidséget is tanulnunk kell! Meg az alázatot, a szeretetet. Észre kellene vennünk, hogy az emberek nem a szépen csengő szavainkra kíváncsiak, a szószéken elhangzott szent csevegéseinkre, hanem az általunk megvalósított tettekre és cselekedetekre. Egyet soha ne feledjünk el! Ez a világ arról ismeri meg Jézus gyermekeit, ha szeretik egymást.

Tehát már tudjuk, hogy a Vigasztaló nagyon jó pedagógus. De van még valami, amiről eddig még nem beszéltünk. Még-

pedig arról, hogy Ő (vagyis a Szentlélek) eszünkbe juttatja mindazt, amiket Isten mondott nekünk. Mert szükségünk van arra, hogy valaki mindig eszünkbe juttassa tanítványi kötelességünket. Mert felelősen vagyunk, és sokan vannak, akik a Bibliát nem olvassák. Gyermekeinktől megkívánjuk, hogy az iskolában minden

Az ÚR színe előtt

Áldott Istenünk, sokszor azonosultunk életünk során a Jézus tanítványaival, akik mennybemenetele után árvák és elhagyottak maradtak. Ebben az árvaságban ők is elbizonytalanodtak, megteltek félelemmel, mint a járni nem tudó béna. Igaz szeretettel ígérted, Urunk: „nem hagylok titeket árvákul, eljövök tihozzátok”. Csak olyan nehéz kívánni érkezésedet. A várakozásban megtelünk aggodalommal: mi lesz velünk nélküled? Köszönjük, hogy az első pünkösöd alkalmával azzal örvendeztetted meg árva világodat és tanítványaidat, hogy Szentlelked által eljöttél hozzánk. Áldott légy, hogy az első pünkösöd idején a kettős tüzesnyelvek látható formájában mutattad meg magad. Most e kettős tüzesnyelvek arra figyelmeztetnek, hogy szent akaratom szerint minden bűnt ki akarsz égetni lelkünk-ből, hogy Szentlelked tüzeiben megpróbáld életünket, mint az aranyat! Add, hogy térjünk Hozzá! Arra kérünk, Urunk, hogy Szentlelked által, légy jelen minden hajlékban és minden szívben! Hadd érezze meg mindenki, hogy nem hagytad el népedet és gyermekeidet. Szentlélek Isten, taníts meg szépen élni. Taníts meg igazán szeretni mennyei Atyánkat és drága Megváltónkat. Bátoríts, vigasztalj minket. Vezess egymáshoz. Vezess szolgálatra, miként az első keresztyének is elindultak széles e világba evangéliumot prédikálni, betegeket gyógyítani, gyülekezeteket alapítani. Szentlélek, jövel! **Ámen.**

Csiha Kálmánné

tantárgyból tisztességes eredményt érnek el, de mi lesz a mi tanítványságunkkal?! Mert tanítvány az, aki hajlandó tanulni is. Tanulni mindazt, amire bennünket tanított a Mester, azaz Jézus Krisztus. Arra, amit vagy nem tanultunk meg rendesen, vagy amiről már régen elfeledkeztünk. A mi Urunk Jézus Krisztus mielőtt elment e földről, azt mondta: Nem hagylok titeket árván, küldök nektek Vigasztalót, Pártfogót. Amikor gyengék, vagy ügyefogyottak vagyunk, akkor küldenek nekünk Pártfogót, Aki majd bátorít és vigasztal, akin keresztül az Atyába kapaszkodhatunk, hogy ne csússzon ki az élet alólunk.

Az igazi életderű, a tiszta vidámság csak az evangélium másokhoz való viteleiben, annak engedelmes elfogadásában van. Ez pedig nem más, mint a Szentlélek ajándéka. Ha ebben részesültél, add át ezt az ajándékot másnak is, hogy több legyen a földön a vidám és derűs ember!

Gyüre Zoltán

A Szentlélek munkája valóság az életben. Pál sokszor hasonlítja a keresztyén életet az épülethez, amelynek alapokkal kell bírnia, s a kövek egybeilleszkedésével kell mind magasabbra emelkednie, hogy Istennek alkalmas lakóhelyeül szolgálhasson; másrészt a növényhez hasonlítja, amelynek gyökerekkel kell megfogódnia a talajban, és az erejét növekedésben kell megmutatnia. Így hozhatja meg gyümölcsét.

A keresztyén életnek is két oldala van: az egyiket az emberi munkának tekinthetem, a másikat viszont a Szentlélek munkájának. A keresztyén élet nem lehet meg tudatos, tervszerű munka nélkül. Aki nem tűzi ki világosan a terveit és nem váltja azokat fokozatosan valóra, semmire sem megy. Nagy felelősség ez a vállamon.

De a keresztyén élet növekedő palánta is. Van benne kiszámíthatatlan, ami gyakran meglepetések elé állít. Mindig újra észre kell vennem, hogy tőlem független, önálló életerő bontogatja bennem titkos terveit, s én csak hálás részese lehetek ajándékainak. Ez a Szentlélek munkája az életben. Ennek egyik bizonyossága a saját belső fejlődésem, a másik a másokra gyakorolt hatásom. Legfőbb javaim és teljesítményeim mind ajándékok. A Szentlélek bennem és általam másokon is maga végzi a munkáját.

Ami a bennem végzett munkáját illeti, ajándékai jöhetnek váratlan meglepetésként is, de jöhetnek észrevétlenül is, és én csak azt veszem észre, hogy itt vannak, de nem én terveztem el és nem én küzdöttem ki.

Legszembeszökőbben a Jézushoz való viszonyomban mutatkozik meg. Alakja mindig vonzó, tiszteletet parancsoló

Aki nem tűzi ki világosan a terveit és nem váltja azokat fokozatosan valóra, semmire sem megy.

mindaddig, amíg új látásom nem nyílik meg. S akkor megnő az alakja. Még többet szeretnék mondani róla, mint amennyit valaha is vallottak a hívei. Igénytelen emberi alakján át olyan örök fenség és hatalom sugárzása özönlik rám, hogy leborulok és dadogva mondom: *Én Uram és én Istenem!* Nem test és vér je-

lentette meg nekem ezt a megismerést. Ajándékba kaptam a Szentlélektől.

Így vagyok az erkölcsi győzelmeimmel is. Ha szembeszálltam velük, előbb-utóbb elernyed a karom és kihullott a kezemből a fegyver. De aztán voltak olyan tapasztalataim is, hogy láthatatlan védőpajzs vett körül, s a közelemben se férközhetett az ártalom. Nem én győztem. Valaki más harcolt értem. A nyert tisztaságot és épséget szintén ajándékba kaptam. A legfőbb javaim sem az én vívmányaim, hanem az ő ajándékai.

Ami a Szentléleknek általam másokon véghez vitt munkáját illeti, abban is ugyanez a helyzet. Az eredmények nem akkor mutatkoznak, amikor terveim szerint elvárnám, hanem számításaimtól függetlenül. Amikor munkába állok, hogy más emberek életében eredményeket ér-

tudhatnám azt, hogy a munkám szikrái hol hullnak csakugyan gyűlékony anyagba, és hol alusznak ki nyirkos rongyok között? Néha, jól átgondolt tervek alapján, lelkiismeretesen végzett szolgálat után, biztosra veszem a hatást. És én ha-

A munkám döntő része is nem az enyém, hanem az általunk munkálkodó Szentléleké.

zug álmoknak adom át magamat, ha sikerek tudatában pihenek le aznap.

De váratlan meglepetések érnek olykor, hogy hol, mikor, mely elejtett szavam vagy tettem bizonyult maradóan jelentősnek valakire nézve. Nem

jek el, akkor tisztában kell lennem, hogy nem emberi munka vívja ki az eredményeket, hanem a Szentlélek ajándékozza a maga szuverén tetszése szerint, ott, akkor és úgy, ahogy jónak látja.

Még inkább így áll a dolog annál a szolgálatnál, amelyet én szeretnék elvégezni. Én sohasem ismerem eléggé önmagam, és sohasem ismerem eléggé azokat, akikre hatással akarok lenni. Az önismeretem hiányossága eléggé óvhatna attól, hogy túl nagy jelentőséget tulajdonítsak öntudatos igyekezetemnek. Sokszor nagyon elégedetlen vagyok az elvégzett munkámmal. Ügyetlenül szóltam és cselekedtem. Nem jól képviseltem a szent ügyet. S ugyanakkor, magam sem tudok róla, mégis megragadott valakit a szolgálatom. Csak utólag tudtam meg, hogy a Szentlélek munkálkodott általam.

Azokat az embereket sem ismerem, akikkel lelki találkozásom van. Hogyan

vívmányok ezek, hanem ajándékok, a Szentlélek általam végzett munkája nyomán.

A mag is titokzatos, amit vetek. A talaj is kifürkészhetetlen, amelybe vetek. A munkám döntő része is nem az enyém, hanem az általunk munkálkodó Szentléleké.

Mindezek arra tanítanak, hogy Szentlélekkel megteljesedett emberré kell válnom, elhárítva minden akadályt annak útjából, kitárva előtte lelkem minden rejtékét. Akkor bennem is több fog végbemenni, mint amennyire én magam igyekszem, rajtam keresztül másokra is több erő fog kiáradni.

Minél biztosabban tapasztalom meg a Szentlélek munkáját az életben, annál inkább tudom, hogy Ő a rendező elv. Ő teszi bizonyossá, hogy Isten él, és a világ sorsa jó kezekben van. Az enyém is.

Szenczi László

TÉNYEK A MENNYBEMENETELRŐL a Szentírás alapján

Az evangéliumok teljesen különböző történeteket közölnek a húsvétot követő időszakról.

Máté azt sejteti, hogy Jézus közvetlenül a halálból való feltámadása után ment fel a mennybe. A tanítványok csak egyszer találkoztak vele, Galileában, egy hegyen. Ekkor küldte ki tanítványait, hogy tegyenek tanítvánnyá minden népet és megígérte nekik: „*íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig*”. Lukács a mennybemenetel eseményéről szó szerint megemlékezik: elmondja, hogy Jézus közvetlenül húsvét után többször is megjelent a tanítványainak. Utolsó találkozásukkor megparancsolta nekik, hogy legyenek az ő tanúi, aztán kivitte őket Jeruzsálemen kívül és megáldotta őket, „*és miközben áldotta őket, eltávozott tőlük, és felvitetett a mennybe*”.

János viszont arról számol be, hogy Jézus a feltámadás napjának estéjén jelent meg a tanítványoknak. Ekkor küldte ki

létre az első gyülekezet, és terjedt el az új hit az egész világban.

Lukács beszámolója

Az *apostolok cselekedeteiről* szóló könyv azzal kezdődik, amivel az evangélium végződik: a mennybemenetellel. Lukács pontosítja az időtartamot: negyven napig tartott az időszak, amely alatt Jézus megjelent a tanítványainak, és újra „*Isten országáról beszélt nekik*”. Végül pedig Jézus azt ígérte, hogy a tanítványok nemsokára „*Szentlélekkel fognak megkereszteltetni*”, Aki erőt ad majd ahhoz, hogy Jézus tanúi lehessenek „*a föld végső határáig*”. Miután ezt mondta, a tanítványok szeme láttára felemeltetett a felhők közé, úgy, hogy többé nem láthatták őt.

A mennybemenetelről szóló tudósítás kapcsként fogja össze Lukács két könyvét. Ez az elbeszélő rész az evangélium záróakkordja abban az értelemben, hogy itt ér véget a Jézus földi életéről szóló törté-

pos időszak végén a tanítványok azt kérdezik Jézustól, vajon nem ez-e az az idő, amikor Isten országa elérkezik Izraelhez, Jézus pedig azt válaszolja, hogy nem tartozik az emberre tudni azt, hogy ezek a dolgok melyik pillanatban következnek be. A mennybemenetel tehát egy köztes idő kezdőpontját jelzi: az eltávozás és a remélt „visszajövetel” közötti időszakét. Ebben a köztes időben a tanítványoknak azt kell végezniük, amit Jézus nekik örökségül hagyott: bizonyosságot kell tenniük a Jézustól származó és a róla szóló üzenetről, el kell juttatniuk az üzenetet „*egészen a föld végső határáig*”. Ez az az idő, amikor az egyház minden embert arra hív és arra segít, hogy kövesse Jézus, a Messiás által kijelölt utat a mennyi királyság felé.

De a *Cselekedetek* könyvében felfedezhető az *elhalasztás*, a *köztes idő* képzetének egy másik értelme is. Amint láttuk, János evangéliumában a pünkösd és a húsvét egybeesik (*Vegyetek Szentleket*), Máté szerint Jézus az utolsó találkozás alkalmával küldi ki tanítványait, miközben állandó támogatásáról biztosítja őket, Lukács evangéliumának befejező szakasza szerint pedig Jézus, miközben felvitetett a mennybe, megáldotta tanítványait. Az *ApCsel 1*-ből viszont hiányzik minden biztató szó vagy bátorító gesztus. Ez a halogatás igen fontos. Mintha Lukács ezzel azt sugallná, hogy ami most történik, a gyülekezet, az egyház születése, nem kapcsolódik közvetlenül az előző, a Jézusról szóló történethez, és nem is következik automatikusan abból. A két esemény között megszakad a történet menete, s ez éppen azt hivatott kiemelni, hogy az apostoloknak most tényleg Jézus nélkül kell továbblépniük. Többé nem állnak Jézus közvetlen irányítása alatt, noha röviddel azután kitöltetik rájuk a Szentlélek, aki támaszuk lesz újtjukon.

Mivel Az *apostolok cselekedeteiről* szóló könyv az egyetlen bibliai könyv, amely közelebbről meghatározza a mennybemenetel és a pünkösd idejét: a két ünnepet a húsvétot követő negyvenedik, illetve ötvenedik napon ünnepelték, az ötödik század folyamán ez a gyakorlat vált általánossá az egész keresztyén világban.

S mivel Lukács evangélista az egyház első éveiről szóló történeti munkáját a pünkösti történettel indítja, ennek következtében az ötvenedik nap az egyház kezdeteinek, vagy másképpen, az egyház születésének az ünnepe is.

Marius van Leeuwen írása alapján fordította: **Kis Lucia**

„Jézus, aki felvitetett tőletek a mennybe, úgy jön el, ahogyan láttátok őt felmenni a mennybe”
(ApCsel 1,11b).

őket széles e világba és Jézus már ekkor betöltötte őket az Istentől kapott Szentlélekkel: „*rájuk lehelt, és így folytatta: Vegyetek Szentleket!*” János nem szól a mennybemenetelről, sem annak időpontjáról.

Később, a keresztyén hagyomány kialakulásának különbözőségénél figyelhetjük meg ezt az evangéliumokban meglévő hangsúlyeltolódást. De az evangélium írói között mégis van egy, aki a többieknél nagyobb hatást gyakorolt a hagyomány alakulására: Lukács, de nem azzal, amit az evangéliumában megörökített, hanem azzal, amit a második írásába foglalt, Az *apostolok cselekedeteiről* írott könyvbe. Ebben a művében számol be a tanítványok további sorsáról – ettől kezdve apostoloknak nevezve őket –, meg arról, hogyan jött

net, Az *apostolok cselekedetei* könyvében pedig egy gondosan megalkotott nyitány része: itt kezdődik a második felvonás. Van azonban néhány igen feltűnő dolog.

Mindenekelőtt a negyven nap említése. Amint láttuk, a negyven nap a Bibliában megfelel a számvetés idejének, vagy annak az időnek, ami alatt valaki felkészül egy nehéz, komoly feladatra. Jézus is negyven napot volt a pusztában, mielőtt a nyilvánosság elé lépett. Most pedig azt látjuk, hogy Lukács a Jézus megjelenéseinek idejét is hasonló előkészületi időnek tekinti: Jézus felkészíti tanítványait az előttük álló küldetésre, mert ezentúl maguknak kell a helyes utat megtalálniuk.

Feltűnő továbbá az *elhalasztás* motívuma. Lukács elmondja, hogy a negyvenna-

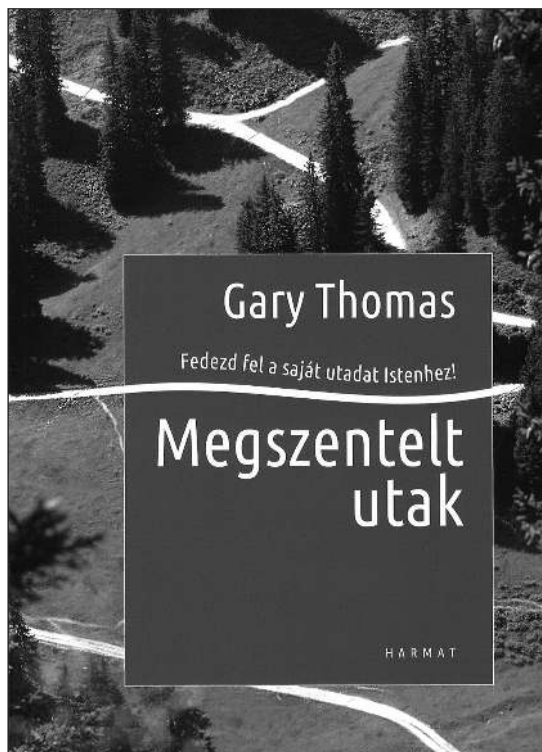
A mi örökölt keresztyéni szokásrendünkbe az tartozik bele, hogy a hívő ember vasárnap templomba megy, ott igehirdetést hallgat, bekapcsolódik az éneklésbe és imádságba. Az istentisztelet megadott liturgia (forgatókönyv) szerint zajlik. A templomba járók tudják, mikor kell leülni és mikor felállni. Ha valaki újonc egy közösségben, akkor annak ezt a ritmust kell követnie, ha megmozdult a hite és keresztyének között akar lenni. Vannak viszont sokan, akiket a vallásgyakorlás ennek a formája nem szólít meg és elmaradnak a templomból. Nem jó, ha a szűk keret, a kialakult szokások miatt történik mindez.

A *Megszentelt utak* című könyv a változtatás lehetőségének egy kis fuvallatát hozza a megszokások állott levegőjébe. Azt állítja ugyanis a szerző, hogy a hitélet gyakorlása nagyban függ az emberek lelki alkatától is. Vagyis különbözőségünket ebben az esetben sem lehet uniformizálni. Nem várható el, hogy a gyakorlat egyetlen változata mindenkire egyformán hasson.

Vannak, akik számára a hagyományos istentiszteleti forma követése a természetes, abban érzik jól magukat. Ők a hagyománytisztelők. De élnek köztünk olyanok, akik felismerték például, hogy a szabadban, a hegyek közt, vagy egy tó mellett tudnak a legjobban imádkozni. Ők a természetkedvelők, akik nem hi-

szik, hogy Isten mindenhol jelen van a természetben, és hogy a természet maga Isten, de azt igen, hogy a természet Isten gazdagságát, kreativitását, rendszeretét hirdeti.

Vannak, akiket illatok, hangok inspirálnak. Vagy bizonyára elfogadható indok, hogy valaki egy számára kedves személyért elmélyültebben tud imádkozni,

ha nem lehuny szemmel teszi azt, hanem az illetre (vagy a fényképére) néz közben. Ők az érzékelő lelki alkatú emberek. De élnek olyanok is köztünk, akik a gyakorlatban, mások szolgálatával tudják megélni leginkább azt, hogy Isten gyermekei. Ők az aktivisták vagy gondoskodók.

Kilenc ilyen lelki alkatot mutat be a szerző (amit még nem említettem: aszkéta, rajongó, szemlélődő, intellektuális). Hiszem, hogy Isten szeretné, ha a különbözőségünket sokszínűségnek látnánk, és használnánk azokat.

Kis Lucia

(Harmat Kiadó, Budapest 2017)

(A Harmat Kiadó jóvoltából a feladványunk helyes megválaszolóit közül hárman megkaphatják ajándékba az ajánlott könyvet.)

Feladvány

Máté evangélista szerint milyen az az út, mely az életre visz?

Kérjük, hogy megfejtésüket legkésőbb **június 15-ig** juttassák el a Kálvinista Szemle szerkesztőségének címeire (**930 10 Dolný Štál 386**). A helyes választ beküldők közül hárman ajándék könyvet kapnak a Harmat Kiadó jóvoltából.

A márciusi számban feltett kérdésre azok válaszoltak helyesen, akik azt írták, hogy egyházunk kis katechizmusát Varga Imre püspök szerkesztette.

Azon kedves olvasóink közül, akik helyes megfejtést küldtek be, hárman részesülnek könyvjutalomban, mégpedig **Baffi Anna** (Krasznahorkavár-alja), **özv. Kövesdi Jánosné** (Reste) és **Kulcsár Eleonóra** (Királyhelmec). Mindhárman az *Üzenet Istenről neked* című fiataloknak szóló képes bibliai történeteket tartalmazó könyvet kapják ajándékba.

Nyereményükhöz gratulálunk, postán küldjük el.

A szerkesztőség

Keresztényüldözések a Római Birodalomban

Ismert tény, hogy a tizenkét apostol közül csak egy, mégpedig János apostol halt természetes halállal az első század végén. A többiek lefejezték, keresztre feszítették, vagy lándzsával szúrták át. Hasonló sorsra jutottak sokan mások is a 2. és a 4. század közti időszak keresztyénüldözései során a nyolc császár idejében. Mert ahogy a könyv szerzője, Csia Lajos fogalmaz: „*Nem Origenes lángelméje, nem a római püspök hatalma terjesztette és tartotta fenn a keresztyéniséget, hanem a mártírok vére, melyből ahova csak hullott, újabb mártírok támad-*

tak”. Súlyos vádakkal illették a korai keresztyéneket, azt terjesztették róluk többek közt, hogy bujtoogatók, társadalomellenesek, kannibálok vagy éppen szellemekkel fajtalankodók. Ha pl. a Tiberisz folyó kiömlött, de a Nílus folyó nem (ami miatt gabonahiány lett), vagy valamilyen járvány ütötte fel a fejét, a pogányság mindig ezt kiáltotta: „a keresztyéneket az oroszlánok elé”. Csia Lajos sorra vesz néhány kiemelkedő mártírt, akiken jól illusztrálja a végsőig való kitartás példáját. A könyv írója továbbá így fogalmaz: „Amit az élesen látó Origenes sejtett,

hamar bekövetkezett. A keresztyénység terjeszkedése az ősi vallásért lelkesülő pogányságot féltékenységgel és fanatizmussal töltötte el”.

Sok mai bibliakutató, aki a végidőkkel foglalkozik, hasonló, az egész világra kiterjedő keresztyénüldözéstől tart. Ez a könyv figyelmeztetés lehet az olvasók számára, hogy mi várja a hithű keresztyéneket a XXI. század folyamán. De természetesen nem azért született meg a könyv, hogy megfélemlítsen minket és eltántorítsa attól, hogy kövessük Krisztust, hanem ismerteti tényeket közül.

Szmrecsányi Csaba

(Evangéliumi Kiadó, Budapest 2017)

Hogyan tápláljuk a kapcsolatot? (III.) Gondoskodás

A gondoskodás első megnyilvánulása, hogy magunkra vesszük a szükséglet-be-töltő fél feladatát. Megadjuk a kontaktust és a közelséget, vagy a biztonságérzetet, vagy a fontosság érzetét, vagy az összetartozás érzését. Szükség esetén mások ellenében is kiállunk érte. Azt a tápláló gondoskodást kezdjük el, ami jóllakatja a gyermek kötődő éhségét azon a szinten, ahol jelenleg tart. Meghívjuk, hogy legyen velünk, mert szívesen látjuk; szeretünk vele lenni.

Meghívás: örömmel látlak

Gyere ide, olyan jó, hogy létezel! Minden kapcsolatnak ezzel a meghívással kellene kezdődnie. A kapcsolatot a szeretetteljes odafordulás jeleivel tudjuk beindítani és táplálni: meleg fogadtatásban részesítjük a másik embert, örülünk neki és gyönyörködünk benne.

Mit kell tapasztalniuk a gyerekeinknek? Mi a legfontosabb? A szeretet szikrája a szemünkben, és a melegség a hangunkban. Az egész lényünknek azt kellene sugározni, hogy örömmel látjuk. (Nem pedig azt, hogy még mindig milyen sokat kellene változni, ha el akarja nyerni a tetszésünket!) A nevelés összes

het valakit megérinteni, ha értjük, hogy az egész metafora. Az a lényeg, hogy adjunk neki valamit, ami a miénk, és amit minden körülmények között megtarthat. Mindig érvényes, személyre szóló meghívást, amit ajándéknak tekinthet.

Ajándék: nem lehet megoldozni érte

Az ajándék lényege, hogy nem lehet megoldozni érte. Nem kell és nem is lehet kiérdemelni, mert nem ellenszolgáltatásként kapjuk, hanem csak úgy, mert gondja van ránk valakinek.

Sokan azt gondolják, hogy a gyereket dicsérettel lehet a legjobban építeni és táplálni. De ha azt mondjuk: „Jaj, anyyira ügyes vagy! Nagyon szépen rajzolsz!”, nem olyan ajándékot adunk, amit megtarthat, és amiért nem kell megoldozni.

A dicséretet valamiért adjuk, és addig érvényes, amíg a gyerek nyújtani tudja azt a valamit. Ha legközelebb nem lesz szép a rajza, a dicséret elvész. Addig az övé, amíg megérdemli. Mi lesz, ha legközelebb nem sikerül?

Néhány 5-6 éves, amikor megdicsérjük a rajzát, a szemünk láttára összefir-

Hm. Szóval korábban rosszul néztem ki szerinted? Visszafelé sült el a dicséret.

Ezért nem jó a dicséretre alapozni a nevelési módszerünket. Amit a gyerekeknek mondunk, vagy amit érte tesszünk, annak meghívásnak kell lennie, mégpedig feltételek nélkül. Ha van belépődíj, ha van egy szint, aminek meg kell felelnie ahhoz, hogy a gyerek gyöngéd szeretetet lásson Apa és Anya tekintetében, akkor nincs része abban, amire a legnagyobb szüksége van: feltétel nélküli meghívásban. A kapcsolatot az építi, ha olyan meghívást tudunk adni, aminek nem kell megfelelni. Amit nem kell kiérdemelni. Ami nemcsak azoknak szól, akik az elvárásoknak megfelelően teljesítenek. Ami nem ellenszolgáltatás, sokkal inkább szolgálat.

Milyen „módszert” használjunk tehát, ha már a dicséret sem jó? Bármit, amiből a gyerek megtudja, hogy szereted, örülsz neki, és gyönyörködsz benne, csak úgy. Ez az, ami a kapcsolatot táplálja, személyesen neki szól, őt üdvözlő, őt látja szívesen, nem a teljesítményét: nem a jószágát, nem a jó tanulását, nem az okosságát vagy a szorgalmát, nem a szépségét, a tehetségét, és nem a megfelelő viselkedését. Ez juttatja el hozzá a személyre szóló meghívást; és ez segíti őt abban is, hogy a megfelelő választ adja: azaz jobb akarjon lenni a kedvedért, jobban akarjon tanulni, szorgalmasabban teljesítse a kötelességeit, felelősségteljesebb és önállóbb legyen, kevésbé legyen önző, és tekintettel legyen másokra is.

A személyre szóló meghívás, a feltétel nélküli szeretet sokféle formát ölthet. Sokféle módon tudjuk vele a gyerekekünk gyökereit táplálni. De a mi gyökereink honnan táplálkoznak? Kiderül egy példázatból, amit Jézus mondott a tanítványainak:

„Én vagyok az igazi szőlőtő, és az én Atyám a szőlősgazda. Azt a szőlővesszőt, amely nem terem gyümölcsöt énbennem, lemetezi; és amely gyümölcsöt terem, azt megtisztítja, hogy még több gyümölcsöt teremjen. Ti már tiszták vagytok az ige által, amelyet szóltam nektek” (Jn 15,1-3).

Brouwer Pálhegyi Krisztina

(A szerző engedélyével: krisztamami.wordpress.com)

(Folytatás a 10. oldalon)

Nemcsak a kezünkkel, hanem a tekintetünkkel, vagy a hangunk melegével is megérinthetünk egy gyereket.

többi részének erre az alapra kellene épülnie; a feltétel nélküli szeretet léggömbje kellene történnie.

Nemcsak a kezünkkel, hanem a tekintetünkkel, vagy a hangunk melegével is megérinthetünk egy gyereket. Megérinthetjük azzal is, hogy eláruljuk, mennyire sokat jelent nekünk. Sokféle módon le-

kálja, összegyűri vagy eltolja magától. Miért? Mert már megtanulta, hogy a dicséret csapda. Nem akarja elfogadni, mert nem lehet tudni, milyen kötelezettséggel jár, mit akarunk vele elérni. Mit várunk érte cserébe a jövőben. A dicséret elvárását közvetíti. „Sokkal jobban nézel ki most, hogy leadtál néhány kilót!”

Mindent megteszek a páromért, mégsem vagyunk boldogok! Sohasem veszekszünk, próbálunk mindent békében megoldani, de annál jobban félek attól, hogy egyszer csak annyira elhidegülünk, hogy elválunk. A párom azt mondja, hogy sohasem hazudna nekem, én mégis időnként arra gyanakszom, hogy máshol járt. Aztán nagyon elszégyellem magam, és azzal bíztatom magam, hogy egy több mint tízéves házasságot csak nem fog semmi szétválasztani. Elvégre bízunk az Úr istenben.

Minden ember veleszületett alapszükséglete, hogy biztonságban és szeretve érezze magát. Ezt az érzést már születésünk előtt az édesanyánk hasában megtapasztalhattuk. A megszületésünket követő néhány hónapban az édesanyánkkal és édesapánkkal megélt élmények egész életünket meghatározhatják. Ha közel voltak és megengedték, hogy ölelésükben megnyugodjunk, akkor belénk épült,

Mi lehet jó alap a házassághoz?

Jézus szerint az ember életének igazi és jó alapja az Ő tanításának hallgatása és megtartása (Mt 7,24). Más szavakkal: a megértett és megélt ige. Pál apostol megfogalmazásában: az alap maga Jézus Krisztus (1Kor 3,11), hiszen Ő a testté lett isteni Szó, hiszen Isten az Ő személyében mondta el legvilágosabban, hogy mennyire szeret minket (Jn 1,14; Jn 3,16). Így is megfogalmazhatjuk tehát: életünk alapja Isten szeretete.

Hogyan konkretizálódik ez a házasság esetében?

Ádám számára a házasság alapja az, hogy Isten adta neki Évát. Miért örült Ádám Évának? Ismerte őt? Nem, még nem ismerte igazán, csak meglátta, de ismerte Istent, aki adta. Isten személye a garancia, aki tudja, hogy milyen házastársra van szükségünk, és aki maximálisan a javunkat akarja – nem a párunk előnyös tulajdonságai.

Figyeld meg! Amíg Ádámnak jó a kapcsolata Istennel, örül Évának. Amikor megromlik ez a kapcsolat, Évát okolja a bűnbeesésért.

(Pálhegyi Ferenc)

hogy szerethetők vagyunk, még ha semmivel nem is érdemeltük azt ki. Ezeknek köszönhetően a szüleinkkel való kapcsolatunk biztonságos kötődésűvé formálódott. Ha adott esetben gyermekkorunkban el is követtünk valamilyen csínytevést, biztosak voltunk benne, hogy elmondhatjuk az igazat, és nem fog bántódás érni minket. Felnőtt korunkban várhatóan **biztonságos kötődést** tudunk kialakítani a házastársunkkal.

Amennyiben viszont valami miatt arra kényszerült édesanyánk, hogy távol maradjon tőlünk – akár betegség, vagy számunkra érthetetlen nemtörődömség

A biztonságos kapcsolatban felnövő gyermekekből lesznek azok a nyugodt felnőttek, akik nem félnek közel kerülni egy másik emberhez, nem tartanak az elhagyástól.

tasításban vagy büntetésben részesülünk. Sok szülő – mivel ki szeretné kerülni a testi fenyítést – azzal büntet, hogy elfordul, vagy becsukja a gyermek mögött az ajtót. Ez a negatív élmény belénk véssődik, és felnőtt korunkban félünk attól, hogy társunk elhagy, ha nem vagyunk elég jók. **Házasságunkba is beépítjük a szorongó kötődést.** Mindent megteszek a páromért, mégsem vagyunk boldogok!

Az is meghatározó egy gyermek fejlődésében, hogy az esetleges felmerülő problémákhoz miként álltak a szülők: megküzdöttek vele, vagy inkább próbálták kikerülni vagy eltusolni azokat (pél-

miatt – és nem adatott meg nekünk a szükséges jelenléte, esetleg gyakran idegen személyek felügyeletére voltunk bízva, akkor saját szüleinkkel egy **bizonytalan kötődés** alakult ki. Felnőtt korunkban aztán hasonlóan bizonytalanul állunk majd ahhoz a személyhez, akivel szoros kapcsolatot szeretnénk megélni. És bár semmi sem kell, hogy arra utaljon, hogy párunk nem szeret minket, bennünk mégis gyanakvás ébredhet, mert már megtapasztaltuk, hogy szüleink – számunkra érthetetlen okokból – magunkra hagytak. Félek attól, hogy egyszer csak annyira elhidegülünk, hogy elválunk.

De az is lehet, hogy ki kellett érdemelnünk egy-egy kedves szót, mosolyt, puszit, simogatást. Van, aki fenyítést és megfélemlítést élt át. Ezeknek hatására – bár kötődést élhettünk meg szüleinkkel, de azt egy feszéjezett érzés, félelem, szorongás vette körül. Belénk véssődött, hogy tennünk kell azért valamit, nehogy elu-

dául, ha egy nagyszülő haláláról nem szabad beszélni vagy ha a család anyagi nehézsége tabu a gyermek előtt). Az ilyen légkörben felnövő ember aztán hajlamos a házasságában hasonlóan „tehermentesíteni” a másikat, és inkább kikerülni a vitákat és nem meri felvállalni a saját véleményét. **Elkerülő kötődésű kapcsolatot ápol.** Sohasem veszekszünk, próbálunk mindent békében megoldani...

„Ezért **elhagyja** a férfi apját és anyját, **ragaszkodik** feleségéhez, és lesznek ketten egy testté.” Sem az elszakadás, sem a közös kezdet nem egy egyszerű és magától értetődő folyamat! Tulajdonképpen kivétel nélkül meg kell küzdenünk az elszakadás és az összekötődés folyamatával. Felismerve a saját gyermekkori kötődési mintánkat, a partnerünkkel egy új, biztonságos közeget kezdünk kiépíteni. Ez a biztonságos kötődés pedig a kölcsönös elfogadásra épít, mely felszabadít a megfélemlési kényszer alól.

Süll Tamás

Panaszolja a zsoltáros (Zsolt 102,8b) élete nyomorúságos szakaszában. A **gyász** s annak minden állomása, egyetemes emberi valóság, míg földi zarándokutunkat járjuk. Veszítünk szeretteink sorából halál, válás, külföldre utazás, kapcsolatok megszakadása útján, veszítünk élethelyzeteket, állást, alkotókort, objektumokat, vagy látjuk, hogy valami hogyan válik az enyészet martalékává. Belép az ember életébe az értékvesztés nyomasztó érzése, hatalmába kerít a gyász.

Minden tárgyvesztés rendkívül megterhelő és traumatizáló élmény. Tárgyvesztés lehet egy személy halála, érzékszerv meghibásodása, elvesztése, magzatvesztés, helyzet-, élettérváltozás. A „tárgy” fizikai eltűnése, elmenetele, s az érzelmi hozzá nem férhetőség teszi kilátástalanná a beálló lelki állapotot.

Maga a veszteség, s az azzal járó krízis magában hordozza a felgyülemlett érzelmeik kisülését, érzelmi robbanás áll be, melynek első stációja a **sokk**. Beáll a testi, lelki, szellemi, érzelmi, értelmi meg rázkódott állapot. A hajszálerek összeszűkülnek, a vérnyomás csökken, s kábultság, ájulás, sőt a szív működésének a leállása is bekövetkezhet. A sokkos állapot egy rendkívül erős testi, illetve lelki eredetű erőteljes megterhelés, mely rövid ideig tart bár, ám mint már említettük, létfontosságú életfunkciók folyamátat zavarja meg. A gyász második stációja az **elutasítás**, amikor a tudat védekezik a felismert veszteséggel szemben. Önvédelmi lelki reflex ez, amikor a lélek fokozatosan engedi beáramlani a beállt tárgyvesztés tényét. Tudatában van a tárgyvesztésnek, ám tolja el magá-

tól, hiszen a beálló szenvedéshez, feldolgozási mechanizmushoz is fel kell készülnie, mely hosszú időt vesz majd igénybe.

A harmadik stáció az **izoláció**, az elszigetelődés. Rendet kell raknia a léleknek. Ilyenkor az érintett csupán egy-két személyt képes maga körül elviselni, aki- nek el tudja mondani, meg tudja fogalmazni mindazt a kaotikus zűrzavart, mely a lelkiállapotát tükrözi. Fokozatosan lehet csak bővíteni a kört, látogatások, meghívások útján, s a gyászfolyamatot és az azzal járó szenvedést enyhíteni. Minden hívó, magához engedő jelle érzékenynek kell lennünk, hiszen ilyenkor a gyászoló ünneplőbe öltözteti szívét, s fogad, befogad, elfogad, hogy kísérője legyünk fájdalmának. Gyorsnak kell lennünk a halálra s késedelmesnek a szólásra.

A negyedik stáció az **elfojtott indulatok, érzelmek robbanása**: agresszió, dühkitörés, hullámozó kedélyállapot, nyugtalanság. Sokan érthetetlenül állunk ilyen helyzet láttán, pedig az egészséges gyászfolyamat részének lehetünk tanúi. Ilyenkor kell sírnunk a síróval, hiszen hamarosan beáll a **depresszió**, azaz az ötödik stáció, ami mindig önváddal jár, melyet szorongás, betegségbe való menekülés, mértéken felüli és téves büntudat, harag, szégyen, kiábrándultság, kijózanodás tesz bonyolulttá. Ilyenkor a pusztá jelenlét, a gyakori rövid látogatás billenthet a mérleg nyelvén, s a szeretetnyelv gyakorlata: az igaz, elismerő szavak, melyek erősítik az összetipart ÉN-t; a minőségi idő, mely odafigyeléssel, meghallgatással párosul; az ajándékozás, apró figyelmességek, melyek a szolidaritás és

gyöngédség jelei, apró szívességek, az amolyan sertepertelés a gyászoló körül, a szóltan jelenlét a beszűkült élettérben. És az ötödik, a testi érintések. Egy érintés, ölelés, puszti, kézfogás falakat képes ledönteni, szíveket nyit meg, hogy újból el és fel tudja mondani a lélek a veszteségek mértékét.

Olykor olyan nagy és súlyos sokk léphet fel, hogy a stációk átugrása által, hirtelen beálló lelki összeomlás következhet be, melyből lépésenként, figyelmes és kedves kísérettel vezethetjük a felépüléshez a gyászban élőt. A gyászfolyamat utolsó stációja az **elfogadás**. Ez eltart a mi kultúrkörünkben legalább egy évig. Gondok akkor merülnek fel, ha az egyes stációban bennragad a tárgyat veszített lélek. Ezt okosan fel kell ismernünk, s szakember segítségével a folyamat végigjárásában kell segítenünk.

A gyászfolyamat minden fél számára rendkívül megerőltető. Tudni kell, hogy a tárgyvesztés után hol és hogyan folytatódik az élet, élettér. Ha egészségesen, s a szó nemes értelmében működik bennünk a hiábavalóság érzése, az örökkévalóság hite, s a személyes, közvetlen és őszinte kapcsolat az Atyával, a Fiúval és a Szentlélekkel, könnyebben megbirkózunk a veszteségekkel. Jó tudnunk, hogy a gyászunkra, az értékvesztésünkre a legérzékenyebb az, Aki a legtöbbet, s a legnagyobbat veszítette földi értelemben értünk.

Az Ő kinyújtott karja kell, hogy legyen, amikor egy gyászolóhoz közeledünk. Mindez felhívás: figyeljünk jobban egymásra s magunkra!

Drenkó Zoltán

Meghalt a leányod, ne fáraszd a Mestert!

„Amikor Jézus visszatért, a sokaság örömmel fogadta, mert mindnyájan várták őt. Ekkor egy Jairus nevű ember jött hozzá, aki a zsinagóga előjárója volt, és Jézus lába elé borulva kérte, hogy jöjjön el a házába, mivel egyetlen leánya, aki mintegy tizenkét éves volt, halálán van. (...) Még beszélt, amikor jött valaki a zsinagógái előjáró házatól, és így szólt: **Meghalt a leányod, ne fáraszd tovább a Mestert!** Amikor Jézus ezt meghallotta, így szólt az apához: **Ne félj, csak higgy, és meggyógyul.** Amikor bement a házba, senkit sem bocsátott be, csak Pétert, Jánost, Jakabot meg a kislány apját és anyját. Mindnyájan sírtak, és gyászolták a le-

ányt, de Jézus így szólt hozzájuk: **Ne sírjátok, nem halt meg, csak alszik!** De kinevették, mert tudták, hogy meghalt. Ő azonban megfogta a leány kezét, és szólította: **Leányom, ébredj!** Ekkor visszatért belé a lelke, és azonnal felkelt. Jézus pedig meghagyta, hogy adjanak neki enni. A leány szülei elcsodálkoztak, ő pedig megparancsolta nekik, hogy senkinek ne mondják el, ami történt” (Lk 8,40–42.49–56).

Ismerős a történet, az Úr Jézus egyik különleges csodatételéről szól. Engem ebben mégis egy nagyon kegyetlen emberi kijelentés ragadott meg: **„Meghalt a leányod, ne fáraszd a Mestert!”** Nagyon durva mondat, és mennyire emberi! Egy

régi gyermekkori emlék jutott eszembe e szavakkal kapcsolatban, mikor egy kedves ismerősöm kapott a kórházból egy táviratot, melyben értesítették egyetlen kisfia haláláról a következő szavakkal: „Syn Vám zomrel, pridte pre jeho veci!” (A fia meghalt, jöjjenek a dolgaiért!). Mi, emberek, képesek vagyunk csupa jó szándékból másokat kétségbeesésbe taszítani, és még csak észre sem vesszük. Nagyon fontos, hogy tudjunk, vagy legalábbis próbáljunk vigasztalni mindenkit, akinek szüksége van rá.

Mennyire nem értjük Isten útjait! Gondoljunk bele, Jirusnak vajon hogyan eshetett a figyelmeztetés? A saját háza népétől így kell megtudnia a gyász hírt?! És (Folytatás a 9. oldalon)

(Befejezés a 8. oldalról)

különben is: nem pont egy ilyen szörnyű helyzetben kell, hogy „fáraszszuk” a Mestert?! Hát nem vesszük észre, hogy nem az Istennek van szüksége a mi védelmünkre?! A mi fontoskodásunk, részvétlenségünk, egy másik embert megfoszthat az egyetlen igazi segítségtől. Hiszen, ha Jairus az emberre hallgat, és feladja

a Mester „fárasztását”, nem lesz tanúja leánya feltámadásának. Még jó, hogy az Úr azonnal helyre teszi a dolgokat: *Ne félj, csak higgy, és meggyógyul.* Pontosan tudja, mire van szüksége egy zsinagóga előjárójának, vagy egy egyszerű embernek. Olyan jó, hogy amit mi elrontunk, Ő helyre tudja hozni. Nem akarja, hogy haragban, szomorúságban, fájdalomban

éljük le az életünket. Meg tud, és meg is akar vigasztalni minket bajunkban, gyászunkban, csak Neki kell hinnünk, senki másnak. Még azokkal a problémáinkkal is fáraszthatjuk Őt, melyekkel nem szeretnénk terhelni a hozzánk közelállókat sem. Nekünk is ezt üzeni: Ne félj, csak higgy!

Somogyi Laura

Egy tragédia szülte ének igaz története

Az 1860-as évek derekán az élet Horatio G. Spafford és felesége, Anna számára boldogan és szépen telt. Az amerikai Chicago északi részén fekvő kertvárosban éltek öt gyermekükkel. Spafford sikeres ügyvédként dolgozott, házuk ajtaja mindig nyitva állt, Spafford a helyi presbiteriánus gyülekezet előjárójaként elkötelezett hívó életet élt.

tragikus eseményeit hamar elfeledik, Spaffordék egy európai utazás mellett döntöttek. Úgy tervezték, hogy mindannyian a francia Ville du Havre gőzös fedélzetén utaznak majd Angliába, hogy részt vehessenek a Dwight L. Moody és Ira D. Sankey evangélisták által vezetett ébredési mozgalomban. Horatio G. Spaffordot az indulás napján halaszthatat-

Horatio és Anna Spafford élete mindaddig harmóniában és jólétben telt, amíg hitüket komoly próbatétel nem érte. 1870-ben a négyéves kislány meghalt skarlátban. A gyász mélyen megtörte őket. Nemsokkal ezután az 1871-es nagy chikagoi tűzvészben pedig az addig megszerzett anyagi javaik nagy része pusztult el. A hatalmas tűzvészben kétszázötvenen vesztették életüket és 90 ezren maradtak hajlék nélkül. A Spafford család azonban nem csüggedt el. Anna és Horatio megmaradt tartalékaikból enni adtak az éhezőknek, segítették az otthon nélkül maradtakat, és enyhíteni próbálták a betegek, sérültek szenvedéseit, szomszédaik gyászát. A nagy tragédiát a Spafford család arra használta fel, hogy Krisztus szeretetét közvetítse a szükségben levőknek. 1873-ban Anna egészsége megrendült. Testi-lelki gyógyulásának reményében, és bízva, hogy a közelmúlt

lanul maradásra szólította kötelessége. Hogy ne okozzon csalódást, feleségét és négy leányát előre küldte azzal, hogy majd pár nap múlva utánuk indul Európába.

1873. november 22-én a brit Lockhearn vitorlás nekiütközött a Ville du Havre gőzösnek az Atlanti-óceán kellős közepén. A gőzös a habok martalékává vált. A háromszázhat utas közül csupán nyolcvanegyen menekültek meg. Az eszméletlen Anna Spaffordot kimentették, aki aztán a walesi Cardiffból tömör és szívszaggató táviratot küldött férjének: „Egyedül menekültem meg. Mit tehetnék...” A Spafford házaspár négy lánya odaveszett az óceánba. Horatio amint kézhez kapta felesége táviratát, késlekedés nélkül hajóra szállt, hogy hazavigye feleségét. Amikor az óceánon arra a helyre ért, ahol néhány nappal azelőtt a katasztrófa történt, a hajó kapitánya magához hívatta Horatiót a hídra. Közölte vele,

hogy számításai szerint most hajóznak el a szerencsétlenség helyszíne felett, ahol 5 ezer méter mély volt az óceán. Azon az éjszakán, Horatio G. Spafford kabinja magányában papírra vetette a világ egyik legnépszerűbb keresztyén énekét: *Ha Isten békéje lakja szívemet...* Istenbe vetett hitében ekkor sem bizonytalanodott el. A következőket írta egy levélben: „Azon a csütörtökön, amikor elhajóztunk a hely fölött, ahol a drágáimat elnyelte a mély óceán, tudtam, hogy nincsenek ott. Az én báránykáim együtt vannak, biztonságban.”

„Ha Isten békéje lakja a szívemet,
Úgy dúlhat vihar ellenem.
Nagy hittel szívem zengi
ez éneket:
Az Úrban, az Úrban jó nekem!
Az Úrban jó nekem,
Az Úrban, az Úrban jó nekem!

Ha Sátán áll ellenem,
s hálót vet,
E szó ragyog rám fényesen:
Már Jézus értem mindent
elvégezett,
Vére megtisztított teljesen.
Az Úrban jó nekem,
Az Úrban, az Úrban jó nekem!

Bűnöm terhére Jézus hordta, a
Bárány,
Nem hagyta azt rajt' lelkemen.
Meghalt értem ott, ama kín-
keresztfán,
Őt dicséri hát ez éneke!
Az Úrban jó nekem,
Az Úrban, az Úrban jó nekem!

Ha Isten elhozza majd azt
a napot,
Az Úr Jézus Krisztus napját.
Magszóal a kürt, trombita,
harsona,
Az Úrban, Krisztusban jó nekem.
Az Úrban jó nekem,
Az Úrban, az Úrban jó nekem!”

„*Én vagyok az igazi szőlőtő, és az én Atyám a szőlősgazda. Azt a szőlővesszőt, amely nem terem gyümölcsöt én bennem, lemetesz; és amely gyümölcsöt terem, azt megtisztítja, hogy még több gyümölcsöt teremjen. Ti már tiszták vagytok az ige által, amelyet szóltam nektek*” (Jn 15,1–3).

Jézus példázatában a mi életünk a szőlővessző. Ki gondoskodik rólunk? Ki óvja a szívünket? Ki gondoskodik róla, hogy legyen nyugalomunk és energiánk fejlődni? Jézus Atyja. Ő a szőlősgazda. Isten már jóval azelőtt eltervezett bennünket, hogy anyánk méhében megfogantunk. Életet csak a szeretet ad. Az egész létünk oka és célja a szeretetkapcsolat. Nem mi kértük az életet, és akitől kaptuk, nem hagyott egyedül. Az Atya a szőlősgazda. Ő gondoskodik.

Ijesztően hangzik, hogy Isten lemeteszhet a szőlőtőről, sőt tűzre vet és eléget, ha nem termünk gyümölcsöt. De ha leásunk a mélyére, és megnézzük az eredeti szöveget, kiderül, hogy Jézus nem egészen ezt mondta.

„**lemetszi**” → görög **airó** = **kiemel, felemel**

A szőlősgazda szó szerint kihúzza a nem termő szőlővesszőt a sötétből, és felemeli, hogy több napsütés érje. Ma is ezt látjuk minden gondozott szőlőben: széthúzzák és felkötözik a vesszőket, mert csak az terem, amelyiket éri a napfény.

„**megtisztítja**” → görög **kathairó** = **megtisztít (itt: a fölösleges hajtásoktól)**

Szó sincs arról, hogy az Atya „lemetsz” valakit Jézusról, aztán tűzre veti és elégeti! Éppen ellenkezőleg. Ha olyan szőlővesszők vagyunk, amely nem terem, kihúzigál a sötétből, hogy

érjen bennünket a világosság, a napfény, és gyümölcsöző legyen az életünk! Jézus „*a világ világossága*” (Jn 8,12). A szőlősgazda tehát, aki az Atya, nem lemetesz bennünket Jézusról, sőt, éppen ellenkezőleg: közelebb visz hozzá! A nem termő szőlővesszőket kiemeli a napra.

„*Maradjatok én bennem, és én tibennetek. Ahogyan a szőlővessző nem teremhet gyümölcsöt magától, ha nem marad a szőlőtőn, úgy ti sem, ha nem maradtok én bennem. Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők: aki én bennem marad, és én őbenne, az terem sok gyümölcsöt, mert nélkülem semmit sem tudtok cselekedni*” (Jn 15,4–5).

„**maradjatok**” → görög **menó** = **tartózkodik, lakik, megmarad, kitart**

Lakjatok bennem, maradjatok meg a kapcsolatban, amely hozzám fűz titeket! Maradjatok benne az ölelésben, amit tőlem kaptok! Én vagyok az életetek forrása; ha nem maradtok úgy belém növe, ahogy a szőlővessző marad a szőlőtőn, kiszáradtok; csak bennem maradvá lesz gyümölcstermő az életetek.

„*Ha valaki nem marad én bennem, kivetik, mint a lemeteszett vesszőt, és megszárad, összegyűjtik valamennyit, tűzre vetik és elégetik. Ha megmaradtok én bennem, és beszédeim megmaradnak tibennetek, akkor bármit akartok, kérjétek, és megadatik nektek. Az lesz az én Atyám dicsősége, hogy sok gyümölcsöt teremtek, és akkor a tanítványaim lesztek*” (Jn 15,6–8).

Megint a fordítás zavar össze minket, nem Jézus. Ő arról beszél, hogy azt a vesszőt, amelyik nem terem gyümölcsöt, de a szőlőtőn marad, a szőlősgazda kihúzogatja és felemeli, hogy süsse a nap, és újra gyümölcsöt hozzon. Amelyik szőlővessző viszont nem marad a szőlőtőn (Jézusban), az elszárad és elpusztul, mivel az élet forrása Jézus.

„**Akié a Fiú, azé az élet; akiben nincs meg Isten Fia, az élet sincs meg abban**” (1Jn 5,12).

Ugyanaz a napsütés (Isten forró szeretete) megeleveníti és termőre fordítja a szőlőtőn maradt vesszőket, de elégeti azokat, amelyekben nem kering az „élő víz”, és szárazon élettelenül hevernek. (A Biblia más helyeiből kiderül, hogy Isten senkit nem vág le vagy taszít el magától; a szőlőtőről való leválás csak az ember saját természetellenes és önpusztító döntése lehet.)

A szőlősgazda gondoskodik. Az Atya megtesz mindent, hogy gyümölcsöző szőlővesszők legyünk, de nem automata.

Élő kapcsolat van köztünk, ami gyümölcsöt is terem.

„*Ahogy engem szeretett az Atya, úgy szeretlek én is titeket: maradjatok meg az én szeretetemben. Ha parancsolataimat megtartjátok, megmaradtok a szeretetemben, ahogyan én mindig megtartottam az én Atyám parancsolatait, és megmaradok az ő szeretetében*” (Jn 15,9–10).

Mi lehet a gyümölcs? Mit kell csinálni? Mi az elvárás? Mi a parancs?

„*Ezeket azért mondom nektek, hogy az én örömöm legyen bennetek, és örömtök teljessé legyen. Az az én parancsolatom, hogy úgy szeressétek egymást, ahogyan én szerettelek titeket*” (Jn 15,11–12).

Itt van, hogy mit kell csinálni! Nem azt mondja, hogy *legyetek jók, ezt és ezt tegyétek*. Nem azt mondja, hogy *itt egy jó*

módszer, próbáljátok csak meg! Még csak azt se mondja, hogy *szeressétek egymást!* Magunktól nem tudnánk megcsinálni. Magunkból nem tudunk szeretetet generálni, csak ha bele vagyunk növe a forrásba! Jézus azt mondja: Engedd, hogy szeresselek! Hagyd magad szeretni!

Ez a parancsolat. Hagyd magad szeretni! Fogd meg a kezem! Ne állj ellen! Gyere hozzám vissza, és viszonzod az ölelésemet! Gyökerezz meg a kapcsolatban. Maradj bennem, és amit tőlem kapsz, azt add tovább a többieknek! Ez minden, amit kér. Jézus az élet forrása, a parancsa pedig az éltető kapcsolat: „*maradjatok meg az én szeretetemben*”!

Brouwer Pálhegyi Krisztina

(A szerző engedélyével: krisztamami.wordpress.com)

Tisztelt Miniszterelnök Úr!

Figyelemmel kísérjük a társadalmi eseményeket Ján Kuciak újságíró és menyasszonya, Martina Kušnírová meggyilkolását követően. Szlovákia lakosainak a jogállamba és a demokráciába vetett bizalma megőrzése érdekében fontos, hogy ezt a gyilkosságot mielőbb kivizsgálják és az elkövetőit pedig megbüntessék. Szeretnénk méltányolni mindazoknak a nyomozóknak és rendőröknek az igekezetét, akik az igazságosság betöltésén fáradoznak.

A társadalomnak szüksége van olyan újságírókra, akik bátorsággal keresik az igazságot. A szabad sajtó és a közhatalom médiák általi ellenőrzése a demokrácia fontos pillére. Köszönetet mondunk azoknak az újságíróknak, akik – minden ember tiszteletét megőrizve – kiegyensúlyozott módon tájékoztatják a nyilvánosságot megállapításaikról.

hogy a szlovák társadalomból kiszorítsuk a korrupciót. Az egyházak és a vallási közösségek képviselői köszönetüket fejezik ki mindazoknak a tisztességes és becsületes embereknek, akik figyelmeztetnek ezekre a problémákra és meg akarják azokat oldani. Akik korrumpálódnak vagy megteremtik annak feltételeit, vétkeznek Isten és ember ellen.

A korrupció, amely megannyi igazságtalanság okozója, magát a demokráciát veszélyezteti. Egy olyan politikai rendszerbe vetett bizalom elvesztése, mely nem képes biztosítani az igazságosságot, a szélsőségeség növekedéséhez vezet. Nyugtalanít bennünket a gyűlölet légköre, mely egyes társadalmi csoportokban terjed. Jogunk és kötelességünk is megőrizni a saját lelki és kulturális hagyományainkat és fenyegetésként érzékelhetjük az ellenőrizetlen bevándorlást. Mint emberek azonban – keresztyének-

is tudatosítjuk, hogy a nehézségek ellenére is a demokrácia az, amely a vallás-szabadság és egyéb polgári szabadságjogok fejlődésének az alapjául szolgál.

A korrupció minden formáját elutasítjuk. Meggyőződésünk, hogy Szlovákia lakosainak jövője a kölcsönös tiszteletre, bizalomra, jó szándéokra és a lelki örökségünk iránti tiszteletre kell, hogy épüljön. Ezek az értékek segítenek nekünk leküzdeni a társadalmi kríziseket és lelki látásunkat az élet Ajándékozójára irányítják, Akinek majd mindannyian számot kell, hogy adjunk egyszer.

Stanislav Zvolenský, pozsonyi érsek, metropolita és a Katolikus Püspöki Konferencia elnöke; **Miloš Klátik**, a Szlovákiai Evangélikus Egyház generális püspöke, a Szlovákiai Egyházak Ökumenikus Tanácsának elnöke; **Babjak SJ**, eperjesi érsek, metropolita, Görögkatolikus Egyház; **Rastislav**, eperjesi érsek, a cseh terü-

Az egyházak és vallási közösségek elismerik a törvényesen megválasztott képviselőket és felszólítanak mindenkit, hogy megfontoltan és alázattal keressék a krízishelyzetek megoldását. Ne ítéljünk, és ne vádaskodjunk idő előtt, mert a hamis tanúságtétel is Isten parancsolatainak megszegése.

Szlovákiát az erkölcsi értékekre való érzékenység elvesztésének veszélye fenyegeti. Ennek megnyilvánulása az emberi élet méltósága iránti tiszteletlenség annak fogantatásától a természetes halálig, vagy a házassághoz való könnyelmű viszonyulás. A korrupció, amely sajnos jelen van a társadalom számos területén, szintén az erkölcsőség hiányának megnyilvánulása. Veszélyeztetnek bennünket ezek a gonoszságok, mert eltávolodtunk Istentől és nem tartjuk meg a Tízparancsolatot.

Mi, valamennyi jóakarátú ember – középviselők és a civil társadalom is – semmilyen igekezetet nem sajnálhatunk,

ként és nem keresztyénként – kötelességünk segíteni a szükségét szenvedő emberekben borszínre vagy vallásra való tekintet nélkül.

Több hívó, pap és egyház Szlovákiában a kommunizmus ideje alatt dacolt az üldöztetéssel, és ezt az elnyomást nem szabad elfelejtenünk. Ez a tapasztalat megtanított bennünket értékelni a szabadságot, felismerni az új ideológiákat és megvédeni magunkat tőlük. Nagyon

letek és Szlovákia metropolitája, Pravosláv Egyház; **Fazekas László**, a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház püspöke, a Szlovákiai Egyházak Ökumenikus Tanácsának alelnöke; **Igor Rintel**, a Szlovákiai Zsidó Hitközségek Szövetségének elnöke; **Štefan Evin**, a Testvéregyház Tanácsának elnöke; **Ján Szöllös**, a Baptista Testvéri Közösségének helyettes elnöke; **Pavel Procházka**, a Metodista Evangélikus Egyház szuperintendense

DIAKÓNIA MA

Lehet-e magányos egy keresztyén ember?

Magányos vagyok – kimondhatja-e ezt egy keresztyén ember? Szabad-e ilyet beismerni, amikor a mi Urunk Jézus Krisztus azt ígérte, hogy „*íme, én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig*” (Mt 28,20). Mi a magány tulajdonképpen? Az az érzés, amikor nincs kivel megosztanom a gondolataimat és érzéseimet. Az az érzés, hogy nem va-

gyok hasznos, mert senki sem osztja meg velem a gondolatait. Nem értik meg az igényeimet, nem értik meg a szempontjaimat. De hiszen Isten megért, de hiszen imádkozhatok hozzá... Ez igaz. Az Úr az ő igéjében számos alkalommal ígéri, hogy a szegényember pártjára áll, és az elesett ember ügyével igazságosan bánt, sőt, azt (Folytatás a 12. oldalon)

(Befejezés a 11. oldalról)

is, hogy nem hagyja árván és elesetten. Ilyen ígérek mellett talán szégyenletes dolog olykor magányosnak érezni magunkat(?)

Véleményem szerint, ha az ember életének bizonyos helyzeteiben magányosnak érzi magát, az nem szükségszerűen a hit meggyengülésének a jele. Emlékezzünk csak a tereméstörténetre, amelyben Isten azt mondja, hogy ad Ádámnak hozzáillő segítőtársat (1Móz 2,18), mert azt az állatvilágból nem vehette, és csupán magában az Istenben nem találhatta meg.

Igaz, hogy az internetet egyre inkább elárasztják az olyan írások és mottók, amelyek arról beszélnek, hogy egy kutya sokkal inkább társává lehet valakinek, mint egy ember. Az érvek e mellett általában a hűséget emelik ki és a feltétel nélküli szeretetet. Azonban az ezzel érvelők összekeverik a hűséget és a sze-

retetet a fennmaradási ösztönrel. Egy kutyaiból eleve hiányzik a szeretet érzésének képessége. Egyedüli motivációja az ösztönök. Isten és az ember között pedig mindig megmarad a Teremtő és a teremtmény közti „szintkülönbség” még akkor is, ha Isten maga a szeretet és gondviselés.

Isten úgy enyhít a magányon, hogy az egyik embert a másik mellé rendeli, még hozzá bizalmi alapon. Mert a szeretetben mindig benne van a bizalom kockázata, más szóval a csalódás lehetősége. Enélkül azonban képtelenség előre jutni. Mindezek fényében két dolgot szükséges tehát megkérdezni magunktól. Az első az, hogy nem azért vagyunk-e magányosak, mert hiányzik belőlünk a legkisebb bizalom is az emberek iránt? A másik pedig, hogy van-e olyan ember, aki mellé minket állított az Isten, csak nem akartuk meghallani a küldést? Egészen biztos vagyok benne, hogy ha őszinte

önvizsgálatot tartunk, legalább az egyik kérdésre igenlő válasz adható.

A Diakóniai Központ a Zsinati Tanács határozatával összhangban összegyűjtést hirdetett elsősorban a házi gondozói szolgálat támogatására. Úgy látjuk, hogy a házi gondozói szolgálat legnagyobb értéke és haszna – amely ugyan statisztikailag kimutathatatlan – éppen az, hogy embereket állít emberek mellé, csökkentve ezzel a magány érzését. Azt az érzést, amely belülről marja szét az embert és megbetegítheti. Ha Ön is úgy gondolja, hogy a diakóniánknak ez a szolgálata érdemes a támogatásra, akkor azt kérjük, tegye meg. Köszönjük az imádságokat, ha pedig valaki anyagiakkal is szeretné és tudná támogatni a szolgálatot, azt is köszönettel és Isten iránti hálával fogadjuk. Számlaszámunk: SK15 0200 0000 0025 4004 5751.

Haris Szilárd

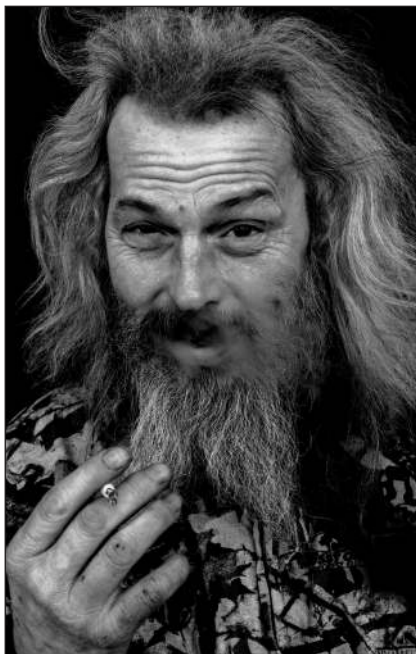
SOK ELSŐBŐL UTOLSÓ LESZ

Ketten álldogálnak az alapítvány udvarán. Még több mint egy óra van nyitásig, de a két öreg mintegy menetrend szerint jóval korábban érkeznek. Szinte sportot űznek belőle, hogy ők lehessenek az elsők, ők iratkozhassanak fel először zuhanyzásra, ők kapják meg a reggelit leghamarabb. Kettőjük közül is inkább a hetvenéves Lajos bá az, akit hajt ez a különleges szenvedély, aki különbneg gondolja magát a többieknek. Talán a boksolói múltjából fakadó versenyszellem is közrejátszik viselkedésében.

Egy dolgot még cimborájának sem engedett meg soha, ez pedig a reggeli újság átadása volt. Görcsösen ragaszkodott hozzá, hogy napról napra ő adja át az ingyenes bulvárlapot. Sosem olvastam ugyan efféle „irodalmat”, de rendre átvettem, amikor gyermeki lelkesedéssel felém nyújtotta. Egyszer előfordult, hogy ősz hajú barátja picivel korábban érkezett, és majdnem megelőzte őt az újság átadásában, amikor is beviharzott Lajos bá, és rendreutasította társát a sorrendet illetően. Diadalmasan rezgett hatalmas tokája, és csillogtak az elszenvedett ütésektől összehúzódottn szemei.

A gondok súlyosbodtak, mert egyre inkább érezte nélkülözhetetlennek magát és érezte ezt a környezetével is. Gyakran hangoztatta, hogy őt minden-

hol szeretik, csak egy szavába kerül, és bármelyik szállóra bekerülhet. Ha véletlenül valami nem az ő akarata szerint történt, harciasan közölte, hogy többet nem jön hozzánk. Másnapra azonban ezt valahogy mindig elfelejtette...

Havonta egyszer mégis eltűnt: nyugdíjosztás környékén. Meglehetősen szép summát tehetett zsebre, és ilyenkor még inkább gondolhatta magát kiskirálynak. Látható undorral és erős felsőbbrendű-

ségi érzéssel osztogatott kölcsönöket társainak, szinte élvezte, ahogy megaláz másokat. Azonban nagyozoló életmódjának és alkoholszeretetének köszönhetően a pénze mindig hamar elfogyott, így nem jutott egyről a kettőre. Amikor próbáltunk segítséget ajánlani, határozottan kijelentette, hogy neki így jó, azt csinálhat, amit akar. Egyik szállóról a másikra került, sehol sem tolerálták ivászatait, valamint követelőző stílusát. Haverjai egymás után magára hagyták, megunva örököző nagyozolását. Hűséges társa is szállóra került, így gyakorlatilag senki sem maradt Lajos bá mellett. Helyzete addig romlott, hogy (jobb híján) vonatokon töltötte éjszakáit. Mivel nyugdíjas volt, ingyen utazhatott. Kiválasztotta a leg-hosszabb járatot, éjjel elutazott az utolsóval vidékre, hajnalban az elsővel vissza. Ennek ellenére sem akart változtatni, neki így volt tökéletes...

Egyszer álmomban Lajos bált láttam, újsággal a kezében. Ott áll az udvaron, de már egyedül...

„Sok elsőkből pedig lesznek utolsók, és sok utolsók elsőkből. És aki közületek első akar lenni, mindenkinek szolgálja legyen” (Mk 10,31.44).

Ifj. Sebők János

Szerzőnk a hajléktalan-ellátással foglalkozó Tiszta Forrás Alapítványnál dolgozik.

Mentalitás és ízlés: két olyan – többnyire mellőzött – tényező, amely szüntelenül változó történelmi és társadalmi viszonyok között fejlődött ki. Dél- és észak-európai szellemi áramlatok érintették, többféle népi kultúra ihlette, miközben sajátosan gömöri jelleget öltött. Gömör területén sok évszázada áll kölcsönhatásban a magyar, a szlovák és a lengyel, illetve a XIII. századtól a német népi kultúra. Természetesen gondolnunk kell az erdélyi és a lengyelországi művelődési központokra, valamint a szomszédos szepességi művészet hatására is. Közvetlen kapcsolatban álltak egymással, hisz az észak–déli jelentős kereskedelmi útvonal Gömörön át vezetett. A XV. században a huszitizmus befolyásával is számolni kell, sőt, a székely és erdélyi románok, valamint a rutén telepések művészete és szokáskincse is gazdagíthatja elődeink művészetét és gondolkodásmódját.

Tekintettel arra, hogy a szájhagyomány a klasszicizmus korszakában átépített (eredetileg gótikus) templomokat máig **huszita** templomként emlegeti, (Sebespatak, Lucska, Szalóc, Berzéte, Szilice), szükségesnek tartjuk ezirányú vizsgálódásaink eredményét néhány mondatban összefoglalni. A husziták jelenléte, tanaik terjedése Gömör területén a XV. században vitathatatlan. Nagy kérdés azonban, hogy valóban husziták építette különleges templomokkal kell-e számolnunk, vagy olyan templomokról van szó, amelyekben belső átrendezést követően sajátos istentiszteleteiket, és főleg a kétszín alatti úrvacsorázást tartották. Fölvetődik a kérdés, hogy építhettek-e a folytonos harcban álló katonák, számukra idegen földön templomokat? Lehet-e jellegzetes huszita templomépítésről beszélni nálunk, holott cseh földön sem fejlődött ki jellegzetesen huszita építészet?

Azokban a falvakban, ahol a szájhagyomány huszita templomokat emleget, rendre koragótikus, azaz 13. és 14. századi, tehát korábbi szakrális építmények, illetve azok romjai találhatók. A felsorolt helyeken kőfal veszi ugyan körül a templomokat, de egyelőre bizonytalan, hogy ezek a XV. századból vagy a XVI. századi törökvesz idejéből, esetleg az ellenreformáció kezdetétől származnak-e, amikor az erőszakos visszafoglalások megindultak. Annyi bizonyos, hogy templomerődítményekről van szó, ami azt jelenti, hogy a kellő időmeghatározás után, szó lehet a huszita harcmódor szellemének az építészetben tükröződő későbbi meghonosodásáról. Az

egész kérdés-komplexum azonban fölöttebb összetett.

Protestáns templomépítészetünk előzményeit a középkorban, kezdeteit a XVI. század derekán a reformáció országaiban kell keresnünk. Folyamatos fejlődése azokban az országokban követhető nyomon, ahol az ellenreformációs tevékenység kezdetben vérszegényebb volt, mint nálunk, illetve nem bírt mértékadó hatással: Franciaországban, Svájcban, Németországban, Magyarországon, illetve Hollandiában, ahol a reformáció ilyen irányú igénye leginkább érvényesült az építészetben, és ahol teológus diákjainak a legtöbb impulzust kapták. Szükséges azonban előrebocsátanunk, hogy nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a tényt, miszerint a templom, mint istentiszteleti hely megjelenési formáját a mindenkori technikai és anyagi lehetőségek mellett három alapvető tényező és igény határozza meg: az alaprajz, az egyházak liturgiai igénye és a korszak uralkodó építészeti stílusa. Ez a megállapítás hangsúlyosan érvényes az első franciaországi, hollandiai és magyarországi reformált egyházközösségek templomaira, később a németországi evangélikus templomépítésre is.

Kiindulási pontul szolgáljon számunkra a hugenotta templomtípus vizsgálata, amellyel szinte egyidőben jelent meg a magyar református templomtípus. A miénk, sajnos ismeretlen maradt. A hugenották templomainak sorában időrendileg a lyoni Martin-templom áll az első helyen, építésének ideje valószínűleg 1562. Ezt követte a lyoniak Paradis nevű temploma, amely mintává lett. Georg Germann svájci művészettörténész a hugenotta templomokat a korabeli színházi épületekkel rokonítja (a parmai, vicenzai és a londoni Swan színházzal), mert mindkét esetben az építészek nyilvánvalóan a hallhatóság és láthatóság követelményének kívántak terveikkel megfelelni.

Hazai viszonylatban ez a feltevés nem helytálló, mivel nálunk akkoriban nem épültek színházak, tehát csakis a reformáció két alapkövetelményének (az istentisztelet középpontjában az igehirdetés és a sákramentumok kiszolgáltatása áll) teljesítéséről lehet szó és az igehirdetőnek közvetlen kontaktusban kellett lennie a gyülekezet tagjaival. A hugenotta templomok alaprajza általában többszögű, ovális vagy négyzet formájú volt, a szóbanforgó követelménynek éppen ezek az alaprajz-formák felelnek meg leginkább.

A XVI. századi puritán református fel fogás a barokk korig szilárdan tartotta ma-

gát. A barokk korszak kevés református templomának vizsgálata is nyilvánvalóvá tette, hogy egyszerű, józan, tiszta, illúziókeltéstől mentes templomok építésében voltak érdekeltek. Az élni és megmaradni akarás ámulatra indító ereje, amely gyakran a semmiből építkezett, hozta létre a templomokat, a gyülekezetek lelki otthonát. Így lett a templom fokozatosan az élet, a megmaradás jelképe, sokszor szerény, de szilárd és biztos jele.

II. József türelmi rendeletének megjelenését követően (1781) addig soha nem látott számban és tempóban épültek fel a protestáns templomok. Ez főleg a hívek buzgó adakozásától, anyagi helyzetétől is függően a XVIII. század utolsó negyedében, valamint a XIX. század első és harmadik évtizedében volt nagyon élénk. A templomok építése egyenesen hitvallásértékű tettnek számított. Eleinte, a rendelkezésnek megfelelően torony nélküliek voltak, utcákra vagy terekre nyíló főbejáratok nélkül, sok esetben a települések határain kívül épültek.

Térségünkben akkor tűntek fel a többségében fából készült haranglábak (Hubó, Felsővály, Zdychava). A klasszicizmus korszakában a római katolikus és az evangélikus egyház többnyire betartotta az udvari utasításokat.

A református egyházi építkezés viszont sajátos jelleget mutat, és jól tükrözi egy-egy falusi gyülekezeti közösség tagjainak a szép iránti igényét. Túlnyomó részben téglalap alaprajzú, egyterű templomok, melyeknek jelentős része festett deszkával, illetve fakazettás síkmennyezettel volt lefedve. A fakazettás mennyezetek, a faragott, festett szószekek és karzatok a reneszánsz szellemét idézik, s a szép iránti igényről tanúskodnak – a reformáció szelleme elleni vétség nélkül. Egy esetben, Barkán, a térlefedés a tetőszerkezetre függesztett, fából ácsolt, vakolattal bevont teknőboltozattal bír.

Református templomépítészetünk teológiai vonatkozásainak boncolását és meg alapozását, a következő jeles személyiségek indították el: Katona György, Réz László, Csikesz Sándor és Ravasz László.

Végezetül minden jóakarátú embertársunknak a figyelmébe ajánljuk, hogy ma, a széthulló közösségek korában a templom, a Teremtővel és egymással való találkozás kiemelten fontos, integráló helye. Az egyházak kínálta alkalmakkal és lehetőségekkel élnünk kell, ha meg akarunk maradni!

Erdélyi Géza

A Barsi Református Egyházmegyében ebben az esztendőben is sor került a börti bibliaórákra, melyeknek a hontfüzesgyarmati egyházközség biztosított helyet keddenként. Az igemagyarázat után lehetőség volt hozzászólni az elhangzottakhoz, vallást tenni hittapasztalatokról. Így növekedhettünk egymás hite által. A hozzászólásokat imaközösség követte, azt pedig szeretetvendégség. Az igemagyarázat szolgálatát az egyházmegye felkért szolgálattevői végezték: **Kassai Tímea, Icsó Sándor, Szabóné Tok Tünde, Antala Éva, Révész Csilla, Tóth Árpád**, akik segítettek megérteni a börti lényegét.

Mi, akik összejöttünk – börtöltünk. Hogyan? Úgy, hogy keddenként összejöttünk a bibliaórákra, lemondunk a megszokott

kott tevékenységeinkről – ki a pihenésről, ki a szórakozásról (talán kedvenc filmjének megtekintéséről), vagy valami másról. Lemondtunk, hogy közelebb kerüljünk Istenhez és közelebb kerüljünk egymáshoz. Börtünknek tehát célja is volt – és börtölni így van értelme!

Csodálatos volt megtapasztalni az Isten gondviselését. A kevésből sok lett, abból pedig maradék is! Egymást láttuk vendégül, hiszen nemcsak a helyi gyülekezet készült a szeretetvendégségre, hanem a vendégek is tettek hozzá. Hála és öröm töltötte el a szívünket, mert meghívásunkat sokan elfogadták.

— csm —

Nőszövetségi találkozó Nagykeszin

A komáromi egyházmegye gyülekezeteinek református nőszövetségei tavaszi konferenciájukat március 18-án Nagykeszin tartották. A találkozó szolgálattevői a Magyarországi Református Nőszövetség vezetői voltak.

Az alkalom templomi istentisztelettel kezdődött. Az igehirdető, **Gilcze Andrásné** országos titkár, az 51. zsoltárt magyarázta. A bűnbánat és megújulás zsoltárát. Személyes, közösségi és nemzeti vétkekből kérni kell és lehet a megtisztulást, a szabadulást, mondta, hogy gyülekezeteink átadott életű lelki emberek közösségévé váljanak, hogy élettel telhessenek meg a szertartásaink. **P. Tóthné Szakács Zita** országos elnök vetített képes előadással szolgált. Áttekintette a kegyességi irányzatokat és a népegyházi keretek kialakulását. Térségünkben őseink erős rekatolizációval küzdöttek, másolták a katolikus szervezeti felépítést. Ez az egyéni felelősség háttérbe szorulását eredményezte. A jelenről elmondta, hogy elferdültek a dol-

gok, hogy tévutakon jár az egyház az adminisztratív gyülekezeti tagságra nézve. Az élő tagság önkéntes döntés alapján való Krisztus-követés: naponkénti igeolvasással, imádsággal, lelki jellemformálódással.

Elhangzott egy biztonyságtétel is, valamint a találkozó résztvevői megismerhették az Erdélyi Református Egyházkerület elnöksége által is szignált segélykérő felhívást. Egy teljesen árva kislány, Németh Gabriella onkológiai műtétjére és gyógykezelésére kértek segítséget, aki a Zsoboki Bethesda Gyermekotthonban él. A gyűjtést az egész egyházmegyénk magáévá tette, ami az áldozathozatal szép szolgálatát eredményezte. Kétezer euró adomány gyűlt össze és került átutalásra. Mint értesültünk róla, a műtétet azóta végrehajtották, és a kislány hazakerült az otthonba.

Hordozzuk továbbra is imádságainkban a szenvedőket, az üldözötteket, hogy megtéréshez illő gyümölcstermő életünk az Úr nevére dicsőséget hozzon, ránk pedig áldás szálljon!

Rácz Jolán

Jubileumi visszaemlékezés

Uwe-Martin Schmidt német missziós lelkipásztor halálának 10. évfordulója alkalmából emléknapi sor került március 27-én a Református Teológiai Kar, az Egyetemes Egyház, a pozsonyi egyházmegye és a Calvin J. Teológiai Akadémia közös szervezésében Jókán.

Az emlékezők először a temetőben, a lelkész sírjánál álltak meg, hogy leróják kegyeletüket, majd az általa alapított Betlehem Missziós Központban folytatódott a megemlékezés. **Lévai Attila** dékán kezdte a visszaemlékezést. „Hatalmas szívű ember volt, humoros attitűddel, aki nagyon sok mindent tudott és tett életében értünk, egyházunkért”. **Bernhard Kaiser** egyetemi docens az életrajzát ismertette a német missziós lelkésznek, és elmondta, hogy ő volt, aki elhívta Komáromba tanítani a teológiára. **Fazekas László** püspök visszaemlékezett arra, hogy külföldi támogatást szerezve neki köszönhetően újulhatott meg Jókán az egykori egyházi iskola, amelyből missziós központot alakítottak ki, majd kezdeményezésére 2000-ben megkezdte működését a Jó Pásztor Háza gyermekotthon. Amikor már jól megtanult magyarul, gyülekezetekben szolgált, evangelizált, a Calvin J. Teológiai Akadémián német nyelvet és missziológiát tanított, az Egyetemes Egyházunk számára pedig a külügyben jelentett nagy segítséget. A cigánymisszió elindítása is az ő nevéhez kötődik.

Molnár János, a teológiai kar egykor dékánja hangsúlyozta: „Németként szívvel-leléssel szlovákiai magyar református em-

ber volt. Halálával óriási úr támadt egyházunkban”. A jelenlegi jókai lelkipásztor, **Kiss Tibor** halálával a szívében emlékezett és hangsúlyozta, hogy Uwe-Martin Schmidt sok elkezdett munkáját tovább kell vinnünk.

Az emlékezések sorát **Somogyi Alfréd** esperes zárta, aki szintén személyes emlékei megosztásával emlékezett meg az egyházunkban tizennégy évig szolgáló Uwe-Martin Schmidt-ről.

Iski Ibolya

Kövek által kötődve másokhoz

A Deáki Református Egyházközség vezetősége 2017 januárjában kapott hírt arról a Budapesten a Kálvin téren elhelyezett REFORM 500 nevű installációról, amely a reformáció 95 tételén alapulva, 95 darab beton emlékközből áll. Miután a Magyar Formatervezési Díjat és a Magyar Művészeti Díjat elnyert közterületi projekt tervezői és megálmodói meghírdették a pályázatot az emlékkövek pontos másának örökbefogadására, gyülekezeti közösségünk is örökre fogadott egyet a 95 kőből. Minden kővön két idézet olvasható (a miénken egy Luther Márton-tól, egy pedig Gyökössy Endrétől) és a reformáció örökségét és a Kárpát-medencei protestánsok összetartozását hirdetik.

A reformáció 500. évfordulója alkalmából 2017 októberében gyülekezetünk egy egyhetes rendezvénysorozat keretében emlékezett meg a protestáns egyházak közös nagy ünnepéről, és az ebből az alkalomból emelt kopjafa talapzatába

(Folytatás a 15. oldalon)

(Befejezés a 14. oldalról)

szerettük volna beépíteni a követ, viszont azok csupán 2018 tavaszán készültek el. Ezért a követ a község Kálvin terén, a már említett reformációs kopjafánk és a templom bejárata között a járdában helyeztük el nagypéntek előtt egy nappal, majd a húsvétvasárnapi ünnepi istentisztelet keretében lepleztük le és mutattuk be a mintegy hetven gyülekezeti tagunk jelenlétében, elénekelve a 90. zsoltár 1. versét és a nemzeti imánkat.

A befogadott 72-es számú kőnek köszönhetően egy láthatatlan szállal immár Deáki így kötődhet a Kárpát-medence más közösségeihez, ahol a többi követ őrzi. Mint mindenért, úgy ezért is egyedül Istené legyen a dicsőség!

Édes Ákos

Lelkészbeiktatás három évtized után

Majdnem teljesen megteltek április 8-án a hatszáz személy befogadására alkalmas nagysallói református templom padjai, amikor harminchárom év után ismét lelkipásztort iktathattak be Szabóné Tok Tünde személyében.

Az istentiszteleten Fazekas László püspök megköszönte Kiss Pálnak, a nyugalomba vonuló esperes-lelkipásztornak és hitvestársának, Kiss Ilonának az eddigi szolgálatukat és köszön-

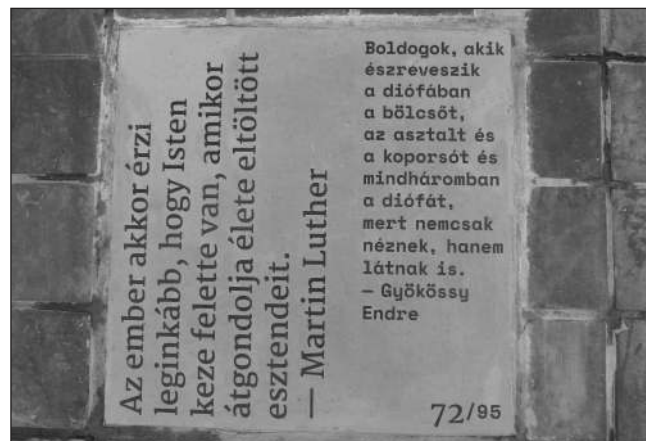

tötte a megválasztott új lelkipásztort. Igehirdetésében a *Fil* 2,14–16 alapján elmondta többek közt, hogy azzal vagyunk megbízva, hogy bátran hirdessük az evangéliumot, s Isten elénk hozza az alkalmakat és ahogy a csillag a naptól kapja a fényét, mi is, ha azt cselekedjük, amit Isten ránk bízott, visszatükrözhajjuk Krisztus fényét. Kassai Gyula esperes az *Ef* 4,15–16 ver-

Ipolybél közössége ünnepelt

Április 14-én Ipolybélben az I. és a II. világháború hőseinek állított emlékmű felújításáért adtak hálát és emlékeztek a falu lakosai.

A két világháború ipolybéli vonatkozásáról Koczó József, vámosmikolai helytörténész tartott előadást. Elmondta, hogy az Ipoly völgyéből behívott katonák az orosz–galíciai, a szerb vagy az olasz, esetleg a román fronton harcoltak. A harctéren elesettek ritkán egyéni, zömmel közös sírba kerültek. Az 1910-ben 509 lakosú Ipolybél huszonegy katonahalottja többségére is ez a sors várt. Hazai föld csak azoknak jutott, akik sebesülésük folytán hátszaki kórházi kezelésre szorultak, és itthon érte őket a halál, vagy a fronton szerzett sérüléseikbe már itthon

sek alapján szólt a beiktatás előtt álló lelkipásztorhoz: Isten mindig próbák elé állítja azokat, akiknek küldetést ad és semmi mást nem vár el tőlük, csak a hűséget. Arra kérte a fiatal lelkipásztort, hogy vezesse Isten népét Nagysallón annak tudatában, hogy száz éve még kétezer református élt a faluban, mára sajnos már csak a tizede maradt. Ezután beiktatta a nagysallói és a bajkai egyházközség élére Szabóné Tok Tündét, akinek az egyházközségek négy gondnoka átadta a gyülekezet ajándékát, egy palástot, majd mindannyiuk nevében Hőnyi Lajos köszöntötte a beiktatott lelkipásztort.

Szabóné Tok Tünde a *Fil* 1,7b igét választotta szószékfoglalója alapjául: „...az evangélium védelme és megerősítése közben is mindnyájan együtt részesültök velem a kegyelemben”. Rámutatott arra, hogy a keresztyénnek meg kell értenie, hogy ahogyan az egyes ember nem élhet önmagának, és más keresztyénektől független életet, úgy az egyház sem élhet elszigetelt, többi egyháztól független életet. A valódi keresztyénség nem hunyja be a szemét, nem zárja be a szívét más közösségek előtt. Isten odaadta a Fiát értünk, nekünk is képeseknek kell lennünk adni egymásnak.

A beiktatott lelkész köszöntői, megáldói közt ott volt a szolgálatot átadó lelkész, Kiss Pál és felesége, a szülőfalu, Deáki egykori lelkipásztora, Szabóné Hires Erzsébet és jelenlegi lelkipásztorai Édes Ákos és Réka, a pozsonyi egyházmegye esperese Somogyi Alfréd és a korábbi szolgálati hely lelkésze, Görözd Zsolt is. Majd a pozsonyi, a komáromi és a bari egyházmegyékből érkezett szolgatársak, iskolatársak, a községek polgármesterei is köszöntötték a beiktatott lelkipásztort.

–ii–

haltak bele. Az 1994-ben készített emlékművön az 1940–1945 között elesett tizenhárom ipolybéli katona neve olvasható. A fegyverzaj elültével a csehszlovák államhoz visszakerült magyarság megpróbáltatásai nem értek véget: állampolgárságuktól megfosztva, az iskolákban a magyar nyelv tanításától, tanulásától eltiltva, szülőföldjük, lakóhelyük kényszerű elhagyása várt rájuk. Következtek az évtizedeken át csak „lakosságcserre egyezményként” emlegetett kitelepítések. A súlyos tényeket tartalmazó előadást szavatelok, énekek követték, majd pedig a lelkészek, Ambrus Erika református és Križan Marian katolikus lelkész igei gondolatokkal, áldással szolgáltak.

A koszorúzás után a Himnusz eléneklésével ért véget az alkalom.

Ambrus Erika

Külföldi vendégek. Április 3-án Rimaszombatban a Csillagházban Géresi Róbert püspökhelyettes, Molnár Sándor főtanácsos, Palcsó Attila külügyi tanácsos, valamint Tóth Zsuzsanna cigánymissziós koordinátor jelenlétében zajlott a hollandiai GZB missziós szervezet két küldöttével a tanácskozás, akik a cigánymissziós együttműködés megbeszélése miatt érkeztek egyházunkba.

Generális Konvent. Április 11-én és 12-én Budapesten a Ráday Kollégiumban ülésezett a Generális Konvent elnöksége. Az ülésen a 2018. év programjairól, főként a Generális Konvent plenáris üléséről folyt a tanácskozás. Szó volt továbbá a költségvetésről, a Kárpát-medencei Református Oktatási Alap 2017. évi gyűjtéséről, a lelkészösztöndíj pályázatának rendszeréről, a Minority Safe-Pack polgári aláírásgyűjtési kezdeményezés értékeléséről, valamint beszámolókat hangzottak el a részegyházak életéről. A tanácskozás első napján tiszteletét tette a megbeszélésen Balog Zoltán miniszter is. A második napon a résztvevők találkoztak Najla Kassab libanoni lelkész-nővel, akit a tavalyi lipcsei nagygyűlésen a Református Világközösség elnökévé választott. Ő az európai református egyházak képviselőivel találkozott Budapesten. Egyházunkat Fazekas László püspök és Porubán Ferenc főgondnokhelyettes képviselte a tanácskozáson.

Hálaadás Lénártfalván

A Lénártfalvai Református Gyülekezet évzáró presbiteri gyűlésén örömteli mosollyal számolt be lelkész-nőnk, **Nagy Andrea** többek között arról is, hogy sikeresen befejeződtek a felújítási munkálatok a lénártfalvai református templommon. Amikor gyülekezetünk gondnoka, **Madarász Béla** ismertette a 2018-as évre tervezett elképzeléseket, mindenki elfogadta azt a javaslatot, hogy hálaadó istentisztelettel fejezzük ki örömünket és hálaunkat támogatóinknak, a kivitelezőknek, ám elsősorban mindenható Istenünknek.

2018. április 21-én a hálaadó istentiszteletet meg is tartottuk, ahol az igehirdetés szolgálatát **Fazekas László** püspök végezte, aki kifejezte örömét az elvégzett munka láttán, de felhívta a jelenlévők figyelmét arra is, hogy mit sem ér a szépen felújított templom, ha nem lesznek benne emberek, akik hallgatni fogják az igehirdetéseket. A buzdító szavak után a gyülekezet fiataljainak verses köszöntése hangzott el, majd a gondnok tartotta meg beszámolóját. Köszönetet mondott az

Egyházmegyei közgyűlés. Április 15-én volt a Zempléni Református Egyházmegye közgyűlése Ladmócon, melyen jelen volt egyházunk püspöke és főgondnoka is.

Tanácskozás. Április 18-án Pozsonyban a Szlovákiai Evangélikus Egyház püspöki hivatalában üléseztek a szlovákiai egyházak legfelsőbb képviselői. A tanácskozáson az aktuális témák megtárgyalása mellett a Szlovákiát felbolydító Ján Kuciak újságíró és barátnője, Martina Kušnírová meggyilkolása kapcsán született egy nyilatkozat is, melyet az egyházak képviselői közösen adtak ki. (A Nyilatkozat lapunk 11. oldalán olvasható.)

Ökumené. Április 19-én a Szlovákiai Egyházak Ökumenikus Tanácsa Pozsonyban az evangélikus püspöki hivatalban tartotta ülését.

Állami fogadás. Április 23-án Peter Pellegrini, a kormány új miniszterelnöke a Szlovák Kormányhivatal épületében fogadta a legnagyobb történelmi egyházak képviselőit. A megbeszélésen a miniszterelnök kérte az egyházak képviselőit az együttműködésre, továbbá szó esett az egyházak finanszírozásáról is.

Zsinati Tanács. Április 27-én Rimaszombatban a Csillagházban került sor a Zsinati Tanács rendkívüli ülésére.

Zsinat. Április 28-án Rimaszombatban a Csillagházban tartotta egyházunk

anyagi támogatásokért Magyarország Kormányának, mivel az anyagiak nagy részét a Magyar Kormány által kiírt pályázatokból sikerült megszerezni, hálás szívvel gondolt holland testvéreinkre is, akik az egyik alapítványon keresztül támogattak bennünket. Megköszönte az önkormányzat támogatását és a gyülekezet tagjainak a hozzájárulását a munkálatokhoz. Külön köszönetet mondott a vállalkozóknak, akik megvalósították elképzeléseinket. Végezetül felhívta a jelenlévők figyelmét a templom falán elhelyezett márványtáblára, amely a felújítási munkálatok emlékére készült. Lelkész-nőnk a felújítási munkálatokról fényképes összefoglalót készített, **Nagy Ákos Róbert** esperes pedig korabeli jegyzőkönyvek alapján beszámolót tartott a lénártfalvai református templom építéséről. Az alkalmon szolgált a Tompa Mihály énekkar is, végezetül pedig a meghívott vendégeket szeretetvendégség várta a kultúrházban.

Madarász Zsuzsa

Zsinata 7. ülését. Az ülésen főleg az elmúlt esztendőről szóló jelentések hangzottak el.

Hálaadó istentisztelet. Április 29-én Léván a gyülekezet templomában hálaadó istentisztelet zajlott. A gyülekezet a Magyar Kormány anyagi támogatásából kollégiummá alakíthatta át az egykori iskola épületét és lerakhatta a bölcsőde alapkövét.

A Pátria rádió református műsorai:

Május 13-án Géresi Róbert püspökhelyettes, abaújszina lelkipásztor Péter újabb fogásáról és a börtönből való szabadulása történetének üzenetéről szól a hallgatókhoz.

Május 20-án, 11.00 órakor pünkösdi élő istentisztelet közvetítésére kerül sor a kistárkányi református templomból. Igét hirdet Tarr Ferdinánd lelkipásztor. Az ige- és a liturgia szolgálatát Tarné Bial Ivett beosztott lelkipásztor végzi.

Június 3-án Szabó András nagymegyeri lelkipásztor Barnabás és Pál találkozását Barjézussal, a zsidó varázslóval és álprófétával magyarázza a hallgatóknak.

Június 17-én Szopó Ferenc bodrogszentesi lelkipásztor igehirdetéséhez Pál apostolnak a pizidiai Antiókha zsinagógájában tett látogatása szolgál alapul.

A Világosság egyházi műsort vasárnap 7.05-kor közvetíti a Pátria rádió, az ismétlésre másnap, hétfőn 13.05-kor kerül sor.

(A műsor a közvetítést követő naptól meghallgatható a Sola rádió honlapján is: <http://refradio.eu/radio/sola/vilagosság/>)

Szerkesztő-műsorvezető: Iski Ibolya

KÁLVINISTA SZEMLE

A Szlovákiai Református Keresztény Egyház hivatalos lapja. A kiadó címe:

Jókai u. 34., 945 01 Komárno.

Cégbejegyzési szám: 00179191

Megjelenik havonta.

Főszerkesztő: Fazekas László

Szerkesztő: Kis Lucia

Titkár és lapterjesztő: Kis Lucia
Előfizethető a református lelkészi hivatalokban és a szerkesztőség címén.

Előfizetési díj: egy (kalendáriumi) évre 4,20 euró.

A lapterjesztést a szerkesztőség végzi:
930 10 Dolný Štál (Alistál) 386.

E-mail: ksz@reformata.sk

Telefon: 031/55 90 141

A kéziratokat nem őrizzük meg, nem küldjük vissza, rövidítésük és szerkesztésük jogát fenntartjuk.

Nyomdai előkészítés: Kis Lukács
Nyomja: Reproffset, Dunaszerdahely
ISSN: 1335-7298

Nyilvántartási szám: EV 3628/09